

de Strandloper

45e jaargang • nummer 1

maart 2013

Vereniging voor Natuur
& Vogelbescherming
Noordwijk

foto: Jan Hendriks

Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk

Bestuur

P.J. Spierenburg (Peter), voorzitter, Hercules 88, 2221 MD Katwijk pjspierenburg@planet.nl
F. Faber (Franciska), Secretaris, Emmastraat 20, 2211 CN Noordwijkerhout 0252-370342,
franciska.faber@kpnmail.nl
K. Vegter (Koene), penningmeester, Golfweg 39, 2202 JH Noordwijk koenevegter@planet.nl
R. Eisenga (Rurd), Julianastraat 3, 2202 KA Noordwijk r.eisenga@gmail.com
P.J. Nooijen (Nel), Joh. Molegraafstraat 14, 2201 LK Noordwijk nel.nooyen@hetnet.nl
A. Swanen (Anneke), Waterkers 69, 2231 DN Rijnsburg a.swanen@ziggo.nl

Contributie €10,- (minimaal) per jaar.

Rekeningnummer: 2573795 t. n. v. Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk.

Bij de eerste Strandloper van het nieuwe jaar wordt een acceptgiro meegestuurd.

Ledenadministratie

Adreswijzigingen en aanmelden nieuwe leden: K. Vegter, Golfweg 39, 2202 JH Noordwijk
koenevegter@planet.nl

De Strandloper

De Strandloper is het kwartaalblad van de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk.

Oplage : 600 exemplaren.

De redactie bestaat uit: H. de Bruijn, C. Erkelens, W.J. Kuijper en C.M.J. Verweij.

Inleveren kopij: Stakman Bossestraat 68, 2203 GL Noordwijk.

of via E-mail: keeserkelens@hotmail.com

Bezorging: Jan Jacobs, Prins Bernardstraat 7, 2202 LD Noordwijk, Telefoon: 071-3610396

jan-jacobs@zonnet.nl

Homepage vereniging: <http://www.strandloper.nl>

Het laatst verschenen nummer van de Strandloper en oude nummers zijn ook te downloaden vanaf onze website.

Jan Verwey Natuurcentrum

Het Jan Verwey Natuurcentrum is gevestigd in de bibliotheek van Noordwijk, Zilverschoon 20, 2201 SX Noordwijk. Onze uitgebreide natuurbibliotheek, die regelmatig wordt aangevuld met nieuwe uitgaven, heeft hier ook een plaats gekregen. Informatie over de natuur in en rond Noordwijk wordt gegeven met behulp van informatiepanelen en informatieve stands.

Voor groepsbezoek (schoolklassen en dergelijke) is het centrum het gehele jaar geopend. Contactadres: natuurcentrumnoordwijk@gmail.com

Het Natuurcentrum is verder geopend tijdens de inloopochtenden op iedere eerste zaterdag van de maand tussen 10.00 en 12.00 uur. Zie hiervoor ook de bijgesloten agenda.

De Strandloper wordt gedrukt op FSC® gecertificeerd papier.

Druk: Multicopy, Katwijk

Sluitingsdatum inleveren kopij voor De Strandloper 45e jaargang nummer 2: 10 mei. 2013

Niets uit dit tijdschrift, met uitzondering van korte citaten, mag worden gereproduceerd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in welke vorm dan ook, zonder schriftelijke toestemming van het bestuur van de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk.

Inhoud:

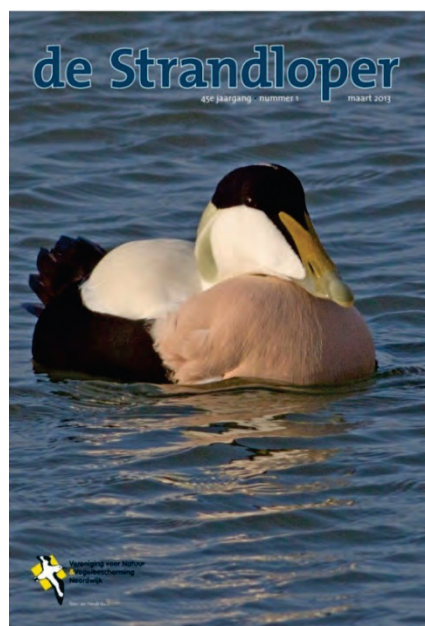
Voorplaat: <i>foto Jan Hendriks, opmaak René van Rossum</i>	pag. 1
Activiteitenagenda, <i>Franciska Faber, Peter Spierenburg</i>	pag. 4
Bestuursmededelingen, <i>Franciska Faber, Peter Spierenburg</i>	pag. 7
Jaarverslag 2012, <i>Franciska Faber</i>	pag. 9
Uitnodiging voor de jaarvergadering, <i>Franciska Faber</i>	pag. 12
Jaarrekening 2012, <i>Koene Vegter</i>	pag. 13
Verslag AWD Broedvogeltellingen 2012, <i>Jan Jacobs</i>	pag. 17
Broedvogelinventarisatie AWD Wolfsveld-West 2012, <i>Koene Vegter</i>	pag. 20
Voor aankondiging Waddenweekend 2013, <i>Ruurd Eisenga</i>	pag. 21
Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek, <i>Jelle van Dijk</i>	pag. 22
<ul style="list-style-type: none">• Dirk Slagter 2012. <i>Winterflora bomen en struiken.</i>• Dirk Hilbers & Paul Knapp 2010. <i>Cévennes and Grands Causes - France.</i>• Dirk Hilbers & Kees Woutersen 2012. <i>Spanish Pyrenees and steppes of Huesca - Spain.</i>• T. Boudewijn, R. van Harxen, J. van de Laar, I. Sloot & P. Stroeken. 2012. <i>'t Steenuiltje.</i>• R. van Harxen, J. de Jong, M. Jonker & S. van Lierop 2012. <i>UILEN 2012.</i>	
Vogelzangcursus	pag. 25
Campingklauwieren, <i>Hein Verkade</i>	pag. 26
In memoriam Simon de Haas, <i>Piet Broekhof</i>	pag. 27
Rondje Groen, <i>W. Andelaar</i>	pag. 28
Herinneringen van Gerrit Brouwer aan Jan Verwey, <i>Jelle van Dijk</i>	pag. 29
Ringennieuws, <i>Hein Verkade</i>	pag. 32
Tuinvogeltelling 2013, <i>Jelle van Dijk</i>	pag. 34
Waarnemingen oktober, november, december 2012, <i>Peter Spierenburg</i>	pag. 36

Eider

foto: Jan Hendriks

Eiders zijn echte kustvogels. Zowel in de broedtijd als in de trektijd zijn ze uitsluitend langs de kust te vinden. Dat is anders bij soorten als IJseend, Zwarte Zee-eend en de Grote Zee-eend. Zij broeden langs zoetwatermeertjes in het hoge noorden en alleen buiten het broedseizoen zijn ze op zee te vinden.

Eiders broeden in ons land vrijwel uitsluitend op de Waddeneilanden. Deze noordelijke soort vestigde zich in de jaren zestig het eerst op Vlieland. Zo mooi als deze Eider in de haven van West-Terschelling (5 januari 2013) krijgen wij bij Noordwijk een Eider niet te zien. Bij ons gaat het om langstreckende groepen, vaak ver uit de kust, waarbij de mannetjes zwart-wit lijken en de vrouwtjes donkerbruin. De prachtige rose kleur op de borst en het merkwaardige groen op de kop zie je op die afstand niet. De meeste Eiders trekken hier door van eind september tot begin april. Het gaat om Scandinavische broedvogels die tot in Bretagne overwinteren. Vele honderdduizenden Eiders overwinteren in de Waddenzee en de Deense wateren. Eiders leven vooral van schelpdieren zoals mossels en platschelpen die ze opduiken vanaf de zeebodem. Ook krabben en andere bodemdieren dienen als voedsel. *Jelle van Dijk*

Activiteitenagenda

Inloopochtenden

Zaterdag 6 april 10.00 – 12.00 uur
Zaterdag 4 mei 10.00 – 12.00 uur
Zaterdag 1 juni 10.00 – 12.00 uur

Jeugdactiviteiten

De jeugdactiviteiten zijn bestemd voor de jeugd van 6-12 jaar, tenzij anders vermeld. De kosten bedragen € 1 per kind. Deelnemen is alleen mogelijk na aanmelden via het e-mail adres: jeugd natuurclub noordwijk@live.nl. Je krijgt een e-mail ter bevestiging. In verband met de maximale groepsgrootte is het helaas niet mogelijk deel te nemen zonder aanmelding vooraf!

De meeste binnenactiviteiten van de jeugdclub vinden plaats in het Jan Verwey Natuurcentrum, Zilverschoon 20 in Noordwijk.

Sterren en planeten

Vrijdag 22 maart

Verzamelen om 19.00 uur bij de Northgosporthal. Terug om omstreeks 21.00 uur.

In De Zilk bezoeken wij de sterrenwacht Foucault. Meneer en mevrouw Van Straalen laten ons via een planetarium en een imposante sterrenkijker kennis maken met het heelal. Bij helder weer zijn op deze avond onder andere de maan en Jupiter goed te zien. Mocht het toch bewolkt zijn, dan komt de beeldpresentatie goed van pas.

Het duin in met de boswachter

Zaterdag 13 april

Tijd: 10.00 – 11.30 uur

Verzamelpunt: ingang Noordduinen Malotenpad

Op deze ochtend gaan wij op stap met de oud-boswachter Mart Gielen. Hij kent als geen ander dit duingebied en zal ons vertellen over de vogels, planten, zoogdieren en de geschiedenis ervan.

Trek je wandelschoenen aan en ga mee!

Eendenkooi Warmond

Zaterdag 25 mei

Tijd: 9.30 tot 11.30 uur

Vertrekpunt: parkeerplaats achter de Northgohal

De Stichting Eendenkooi Warmond heeft de Jeugdnatuurclub uitgenodigd voor een rondleiding. Deze bijna 400 jaar oude eendenkooi wordt de laatste jaren opgeknapt en is beperkt open voor publiek. Het is dan ook best bijzonder dat we een kijkje achter de schermen mogen nemen. Ga je mee?

Slootjes-excursie

Zaterdag 15 juni

Tijd: 10.00 – 11.15 uur

Lokatie: Varkensboslaan (achter Offem)

Wel eens ontdekt wat er zoal leeft in een slootje? Om daar achter te komen gaan we samen met onze gids

Wim Kuijper op onderzoek. Met een beetje geluk vangen we ook deze keer de grote waterkever of salamander, kleine stekelbaarsjes of de vreemd gevormde bloedzuiger.

Slootjes excursie Jeugd 2012 foto: Annet van Willigen

Excursies

Het algemene e-mail adres voor informatie over of aanmelden voor de excursies is

excursiesvnnv@gmail.com

Vogel- en plantenexcursie Poelgeest

Zondag 24 maart

Tijd: 8.00 - 12.00 uur

Plaats: vertrek vanaf de Northgohal

Eerst gaan we naar de polder Poelgeest, het natuurgebied tussen Oegstgeest en de Leidse Merenwijk. Hier verzamelen zich in maart honderden Grutto's, waaronder veel IJslandse. Ook zien we hier veel Slobeenden, Wintertalingen en ganzen. Hierna gaan we naar het nabijgelegen bos van kasteel Oud-Poelgeest waar in maart allerlei stinzenplanten zijn te bewonderen. Hierbij gaat het onder meer om Sterhyacint, Bosanemoon en Holwortel. Aanmelden via excursiesvnnv@gmail.com of bij Ruurd Eisenga (06-41826415).

Vogelexcursie Groene Jonker

Zaterdag 13 april 2013

Tijd: 8.00 - 12.30 uur

Plaats: vertrek vanaf de Northgohal

Ten noorden van de Nieuwkoopse Plassen is tien jaar geleden een nieuw moerasgebied aangelegd: de Groene Jonker. In april verwachten we hier Lepelaars, Grutto's, Kemphanen, Watersnippen en allerlei eendensoorten. Ook de Geoorde Fuut broedt hier. Vanaf de parkeerplaats kan een wandeling door dit bijzondere gebied worden gemaakt. Aanmelden via excursiesvnnv@gmail.com of bij Rien Sluijs (071-3610945).

Fietsexcursie Bollenstreek

Zaterdag 11 mei 2013

Tijd: 8.00 - 12.00 uur

Plaats: begin- en eindpunt vormt deze keer de parkeerplaats bij de zuidwesthoek van het Oosterduinse Meer (vroegere surfschool Van Zijverden)

Bij deze excursie in het kader van de Nationale Vogelweek staan de vogels van het bollenland centraal zoals Gele Kwikstaart, Veldleeuwerik en Patrijs. Daarvoor bezoeken we de open velden van de Zilkerpolder en de Hogeveense Polder. Natuurlijk zien we ook Kievit, Scholekster, Tureluur en allerlei eendensoorten. Aanmelding vooraf niet nodig. Contactpersoon: Jelle van Dijk (071-3610833).

Gele Kwikstaart Hogeveense Polder mei 2012 foto: Jan Hendriks

Plantenexcursie Dr. Jac.P. Thijssepark Amstelveen

Zondag 26 mei 2013

Tijd: 8.30 - 12.30 uur Plaats: vertrek vanaf de Northgohal

Dit park is een zogenaamde heemtuin, waarin veel inheemse plantensoorten in nagebootste landschappen

Fietsexcursie Bollenstreek 2012 foto: Kees Erkelens

zijn uitgepoot. De aanleg van de Amstelveense heemtuin begon al in 1942! Wil je veel leuke plantensoorten leren kennen en bestaande kennis een beetje afstoffen, dan is dit de gelegenheid! Aanmelden via excursiesvnnv@gmail.com of bij Frank-Peter Scheenstra (0252-377733).

Vogelexcursie Schouwen

Zondag 23 juni 2013

Tijd: 8.00 - 17.00 uur Plaats: vertrek vanaf de Northgohal

Rond Schouwen zijn broedvogels als Kluut, Tureluur, Grote Stern, Visdief, Noordse Stern en Dwergstern vaak op korte afstand te bewonderen. Ook andere water- en moerasvogels zullen ongetwijfeld in beeld komen. Aanmelden via excursiesvnnv@gmail.com of bij Jelle van Dijk (071-3610833).

Lezingen

Elke laatste vrijdag van de maand in voor- en najaar vindt een lezing plaats in het Jan Verwey Natuurcentrum Zilverschoon 20 Noordwijk. Voor deze vaste vrijdagavondlezingen geldt:

- De toegang is gratis. De zaal gaat open om 19.30 uur. Vol = vol
- Wie zeker wil zijn van een plaatsje kan dit voor 2 euro per persoon reserveren via lezingenvnnv@gmail.com. (Gepast) betalen aan de deur. Gereserveerde kaartjes kun je tot 19.50 uur ophalen.

De toegangskarten voor de extra lezingen die we organiseren met Boekhandel Van der Meer en de Bibliotheek Noordwijk zijn verkrijgbaar bij de boekhandel, in de bibliotheek en op de avond zelf aan de zaal. De kosten zijn € 5 per kaartje. Je kunt de kaartjes hiervoor niet reserveren via het lezingenvnnv e-mail adres. Dat is alleen voor de vaste vrijdagavondlezingen.

foto: Franciska Faber

Bijen en bloemen

Vrijdag 22 maart

Bijen zijn van levensbelang voor de natuur. Helaas gaat het niet goed met de bijen in Nederland. De afgelopen jaren was er een onrustbarende bijensterfte in Nederland. Ook zijn vele soorten wilde bijen in gevaar omdat het Nederlandse landschap qua aanbod van bloemen sterk is verschaald. Arie Koster is stadsecoloog, bioloog, imker en expert op het gebied van bijvriendelijke inrichting van het openbaar groen. Arie vertelt vanavond over het belang van bijen voor de bestuiving en vooral over de mogelijkheden voor tuinliefhebbers om hen een helpende hand te bieden. Denk aan de aanplant van kleurrijk bloeiende nectarplanten, maar ook aan het creëren van nestgelegenheden. Behalve over honingbijen gaat het vanavond ook over

wilde bijen die iedereen in zijn tuin kan zien. Welke wilde bijen kunnen we in onze omgeving aantreffen en hoe ziet het leven van deze sympathieke beestjes er eigenlijk uit?

Voorafgaand aan deze lezing vindt een korte Algemene Ledenvergadering plaats.

Extra lezing: Gerrit Jan Zwier over 'Altijd Noorwegen'

Vrijdag 19 april

Noorwegen is een oude liefde van Gerrit Jan Zwier sinds hij het ontdekte, liftend langs de eindeloze kust en door het Lapse binnenland. In zijn boek **Altijd Noorwegen** verkent hij de landschappen, eilanden en uithoeken van zuid naar noord, vaak te voet, maar ook met de auto en per schip. Hij bereikt zelfs de afgelegen

Lofoten en Jan Mayen eiland. Velen hebben inmiddels de charme van het koele, stille noorden ontdekt, waar de grootse natuur niet tot tuintjes en parkjes is getemd. We hadden altijd al bewondering voor de taaheid en wilskracht van de Noren, die zich in een woeste natuur wisten te handhaven. Niets ligt voor de hand in een land waarvan de bewoners een 'romantisch hart' en een 'koel verstand' zouden hebben. Gerrit-Jan Zwier maakt ons vanavond, in beeld en verhaal, deelgenoot van zijn passie voor dit land dat hij door en door kent.

De lezing is een initiatief van Boekhandel van der Meer, Bibliotheek Noordwijk en de VNVN. Toegangskarten à €5,- zijn verkrijgbaar bij Boekhandel Van der Meer, in de bibliotheek en aan de zaal.

Gerrit Jan Zwier

Bestuursmededelingen maart 2013

Op het moment van schrijven hebben we net een paar weken echte winter achter de rug. Niet iedereen is blij met sneeuw en ijs en dat geldt ook voor de vogels. Die vinden moeilijk voedsel en zoeken soms hun heil elders. Vogelaars leven echter op, want de kou brengt wintergasten hierheen en zorgt vaak voor bijzondere waarnemingen. René van Rossum had bijvoorbeeld prachtige foto's van IJsvogels in de sneeuw en Jan Hendriks maakte een bijzondere serie foto's van een Zilverreiger die een Kramsvogel te pakken kreeg. De website telde meerdere nieuwe berichten per dag en ook de Facebook pagina deed het goed. In januari kregen we daardoor 10 nieuwe 'vrienden' of 'likes'. Absolute Facebook-topper was de foto van Ineke van Dijk van Konijnen in de bomen op zoek naar voedsel. Bijna 175 mensen lazen het bericht en verschillende plaatsten een reactie.

Konijnen in de boom foto: Ineke van Dijk

Jeugdclub en 12+ club

Ook een succes, maar dan op kleinere schaal, was de fossielenworkshop voor de jeugd. Ben Blokhuis vertelde over fossielen en de kinderen gingen zelf aan de slag met het afkrabben en wegpoetsen van rode klei van fossiele ammonieten en zeeëgels. Met stralende gezichten en een zakje schoongemaakte fossielen gingen ze weer naar huis.

Helaas liepen de excursies van de 12+ club het afgelopen jaar minder goed. Op de sfeer, de bestemmingen en de waarnemingen viel niets aan te merken. Maar tieners zijn toch moeilijk hiervoor te

enthousiasmeren en het aantal deelnemers bleef te klein. Gab de Croock en John de Ridder hebben aangegeven daarom te stoppen met het organiseren van de excursies. Langs deze weg willen we Gab en John hartelijk danken voor hun inspanningen hiervoor!

Fossielenworkshop. Foto: Mariska de Graaff

Puntjes op de i van het JVNC

We hebben de afgelopen maanden de laatste puntjes op de i gezet op onze nieuwe locatie aan de Zilver Schoon. Praktische zaken ook, zoals de werking van de verwarming en het alarm. Peter Spierenburg en Jan Jacobs hebben ook deelgenomen aan een gezamenlijke ontruimingsoefening met de bibliotheek. Verder hebben we nu een vlag die we buiten op kunnen hangen op het moment dat we open zijn; boven de kapstok hangt een mooi welkomstbord en we kunnen een prachtige banner bij de ingang van de bibliotheek plaatsen om mensen op de inloopochtenden naar binnen te lokken. René van Rossum zorgde voor het ontwerp en leverde samen met Jan Hendriks de foto's. Langs deze weg hartelijk dank! Het ziet er prachtig uit.

Lezingen

Ook de lezingen verlopen prima op de nieuwe locatie. We hadden enkele extra lezingen samen met de boekhandel en de bibliotheek door Rob van Hattem en Kees Moeliker. Vooral de laatste had al snel de lachers op zijn hand met zijn verhaal hoe hij aan de bijnaam 'De Eendenman' komt.

Kees Maeliker signeert zijn boek. foto: Franciska Faber

Wat betreft de reguliere lezingen was onder andere de lezing van Han Bouwmeester goed bezocht. Hij had prachtige close-up's bij zich van zeevogels op Bass Rock en Korhoenders in Finland. De lezingen lopen goed. Slechts één keer, toen we net op de nieuwe locatie zaten, was het even spannend of we genoeg plek hadden. Verder is dat tot nu toe geen probleem. Het is gezellig druk maar niet te vol. Daar zijn we blij om. Het idee van een gratis 'toegangsbewijs' hebben we daarom laten varen. Wie al een paar keer is geweest, heeft dat al gemerkt. Wel blijven we bij de lezingen aan de deur tellen om er zeker van te zijn dat iedereen een plekje heeft. En wie zeker wil zijn van een plekje kan dit altijd reserveren via lezingenvnvn@gmail.com. Nog een kleine verandering voor wat betreft de prijzen aan de bar. Die varieerden tot nu toe van €1,- voor koffie tot €1,50 voor wijn. Om het eenvoudig en eenduidig te houden hebben we besloten bij de lezingen (vast vrijdagavond en de gezamenlijke lezingen) voor alle drankjes €1,- te vragen, of het nu gaat om koffie, thee, fris of wijn.

Publiciteit

We mogen de afgelopen tijd niet klagen over publiciteit. De lokale kranten publiceerden bijvoorbeeld uitgebreid over de deelname aan de Nationale Tuinvogeltelling. Een journalist van het Witte Weekblad ging daarvoor langs bij Jelle van Dijk thuis. Ook de uitslagen van Noordwijk en omstreken kwamen uitgebreid aan bod, met dank aan Jelle die een helder artikel had geschreven. Verder werden we in januari verrast door een artikel van twee pagina's in het Nederlands Dagblad. Op verzoek hadden we ons vogelboek destijds opgestuurd voor een recensie. Het artikel 'Vogelkijken, olievlekwerking' heeft blijkbaar enige tijd op de plank gelegen, maar is nu alsnog verschenen. Met prachtige foto's uit het boek als blikvangers. Het volgende citaat willen we jullie niet onthouden: "Telwerk achter de schermen levert een schat aan informatie op. Uitblinkers in dit stille veld van eer zijn de dauwtrappers uit Noordwijk, van de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk. Een halve eeuw tekenden die alle vogelbeweging op in een smalle strook: de drempel van Nederland."

Noordvoort

Half januari zijn de werkzaamheden begonnen op de zeereep tussen Zandvoort en Noordwijk, bij paal 70-73. Het strand tussen Zandvoort en Noordwijk is nu een strakke zanddijk. Door stukken zand weg te graven en vegetatie te verwijderen moet het duin weer gaan stuiven. Daardoor ontstaat een natuurlijke, geleidelijke overgang van zee naar duinen met nieuwe duintjes op het strand en een zeereep met stuivende toppen, windkuilen en een vitale helmbegroeiing. Bies-tarwegras, zeeraket, zeepostelein, blauwe zeedistel en zeewolfsmelk krijgen weer een kans. Het gebied wordt ook aantrekkelijk voor vogels als de Strandplevier en de Bontbekplevier om te broeden of te foerageren. En er komt een nieuw uitkijkpunt voor bezoekers. Het project is een initiatief van Hoogheemraadschap Rijnland, Staatsbosbeheer, de gemeenten Noordwijk en Zandvoort, Rijkswaterstaat en Waternet.

De focus bij Noordvoort ligt vooralsnog op natuurlijk zeereepbeheer. Als vereniging zouden wij graag zien dat hier ook het idee van de strandzoning wordt toegepast: een uitstekende plek voor een rustig strand met weinig verstoring. Kortom, ruimte voor mogelijk het eerste strandreservaat van Nederland.

www.waternet.nl/projecten/noordvoort/

Algemene Ledenvergadering

Voorafgaand aan de lezing over bijen in maart vindt een korte Algemene Ledenvergadering plaats (ALV). De uitnodiging staat elders in de Strandloper. Aan de orde komen onder andere het Jaarverslag en het Financieel Jaarverslag. Ook deze documenten staan in de Strandloper. Graag tot ziens bij de ALV en/of bij een van onze activiteiten!

Met vriendelijke groet,
Franciska Faber

Jaarverslag 2012 - Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk

Franciska Faber, Secretaris

De Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk (VNVN) wil de prachtige, maar ook kwetsbare natuurgebieden en landgoederen rondom Noordwijk behouden en iedereen de mogelijkheid bieden er meer over te leren en ervan te genieten.

Om dit te bereiken doen we onderzoek, organiseren we educatieve activiteiten, geven we informatie over de natuur en behartigen we de belangen van de natuur in Noordwijk en omgeving. Daarnaast vinden wij ook de sociale functie van onze vereniging zeer belangrijk: gezamenlijk dingen ondernemen en van elkaar leren.

Bestuur

Het bestuur is in 2012 11 keer bij elkaar gekomen. Vanwege de organisatie van de verhuizing werd in juli ook een vergadering gepland. De samenstelling van het bestuur bleef in 2012 wederom gelijk, doordat Peter Spierenburg en Anneke Swanen herkozen werden voor een termijn van 3 jaar.

- Peter Spierenburg	voorzitter, lezingen
- Nel Nooijen	educatieve- en jeugdactiviteiten, vice voorzitter
- Franciska Faber	secretaris
- Koene Vegter	penningmeester
- Anneke Swanen	pr en contact bibliotheek
- Ruurd Eisenga	excursies

Ontwikkeling ledenbestand

Het ledenbestand bleef in 2012 stabiel. Op 31 december 2012 had de VNVN 570 leden. Dat is slechts 1 lid minder dan in 2011. Nog steeds zijn we een van de grootste lokale natuurverenigingen in Nederland.

Jan Verwey Natuurcentrum en educatie

In 2012 vond een grote verandering plaats: het Jan Verwey Natuurcentrum verhuisde van de Duinweg naar de nieuwe locatie aan de Zilverschoon 20. Het centrum is nu in hetzelfde gebouw gevestigd als de Bibliotheek Noordwijk, maar beschikt over een eigen ingang. Vanwege de verhuizing zijn in het voorjaar op de oude locatie beperkt scholenbezoeken georganiseerd. Op de nieuwe locatie werd dat ingehaald, waardoor we in totaal op 10 scholenbezoeken kwamen met 250 deelnemers. De schoolkinderen leren in het Jan Verwey Natuurcentrum spelenderwijs over de natuur. Dat geldt ook voor de kinderen die deelnemen aan de activiteiten van de Jeugd natuurclub. Hun activiteiten konden

gewoon doorgang vinden. De kinderen (leeftijd 6-12 jaar) brachten onder andere een bezoek aan de boerderij en deden mee aan een fossielenworkshop. De 12+ club, voor tieners die de Jeugd natuurclub ontgroeid zijn, organiseert vooral excursies. Zij gingen onder andere op stap naar de Pier van IJmuiden en naar de Groene Jonker.

De inloopochtenden op elke eerste zaterdag van de maand vonden gewoon doorgang. Op deze ochtenden in het Jan Verwey Natuurcentrum zijn vrijwilligers aanwezig om informatie te geven aan bezoekers. Ook komen leden langs om waarnemingen uit te wisselen. Op een aantal ochtenden rond de verhuizing staken zij ook direct de handen uit de mouwen.

Voor de verhuizing hebben veel vrijwilligers enorm veel werk verzet. Dat betrof niet alleen de voorbereidingen door de verhuiscommissie en het opruimen, inpakken, en verhuizen. Vooral het opknappen en inrichten van de nieuwe ruimte was een flinke klus. Maar het resultaat is er naar. Het nieuwe centrum is prachtig geworden, met een heldere en ook efficiënte indeling, mede door de speciaal ontworpen landschapskasten, die ingezet kunnen worden bij activiteiten. Het belangrijkste is dat de leden, schoolkinderen en andere bezoekers inmiddels de gang naar de nieuwe locatie hebben gevonden. De voordelen van de nieuwe locatie zijn ook merkbaar: tijdens de inloopochtenden kunnen bezoekers van de bibliotheek makkelijk binnenlopen bij het Jan Verwey Natuurcentrum.

Met de bibliotheek en de gemeente zijn afspraken gemaakt over de gedeelde voorzieningen, zoals de lezingenzaal, en de financiën. De officiële opening vond dan ook gezamenlijk plaats met de Bibliotheek. Op 14 juni knipte wethouder Martijn Vroom het lint door, geassisteerd door Hans Portengen namens de Bibliotheek en Peter Spierenburg namens de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk. Op 16 juni vond er een gezamenlijke Open Dag plaats. Bezoekers konden onder andere lezingen bijwonen en er was een doorlopend programma voor kinderen. In het Jan Verwey Natuurcentrum konden kinderen o.a. een insectenhotel maken en meedoen aan de vogelgeluidenquiz.

Op het gebied van educatie mag het jaarlijkse Herfstnatuurspel niet onvermeld blijven. Meer dan 200 kinderen van basisscholen uit Noordwijk en Noordwijkerhout en hun begeleiders maakten weer een speurtocht door het Leeuwenhorstbos. De vereniging haalde er dit jaar zelfs de voorpagina van de Weekendkrant mee. Het Herfstnatuurspel werd ook dit jaar weer mede mogelijk gemaakt door Stichting Baalbergenfonds en Stichting Zuid-Hollands Landschap.

Excursies en lezingen

In 2012 werd een zevental goedbezochte lezingen georganiseerd over uiteenlopende onderwerpen.

Fred Koning vertelde boeiend over zijn onderzoek naar Uilen en Roofvogels in de Waterleidingduinen en Bas Meelker bracht mooie foto's mee van Namibië. Bijzonder was de lezing in samenwerking met de Historische Kring Voorhout over de Leidsevaart. Aanleiding hiervoor waren de vitrinekasten en andere materialen uit het Jan Verwey Natuurcentrum die over waren na de verhuizing. Deze hebben een plek gekregen bij de Historische Kring. Als dank boden zij een lezing aan over de Leidsevaart, die de vereniging combineerde met een lezing over natuurvriendelijke oevers.

Er werden in 2012 verschillende lezingen georganiseerd in samenwerking met Boekhandel Van der Meer en de Bibliotheek. De meest druk bezochte lezing ooit (300 bezoekers) was ongetwijfeld die van Redmond O'Hanlon en Alexander Reewijk. Zij kwamen naar Noordwijk naar aanleiding van hun boek 'Darwin, Wallace en de anderen'. Gezien de enorme belangstelling werd hier tevens de samenwerking gezocht met het Maria ter Zee Centrum voor Geloof en Cultuur. Na de verhuizing werden in het najaar nog twee gezamenlijke lezingen op de nieuwe locatie georganiseerd. Martijn de Jonge presenteerde zijn boek 'Whalewatchlocaties in Europa' en Rob van Hattem over zijn boek 'Wie is dat met die Telescoop?'

In de meivakantie werden een lezing en excursie gehouden in het kader van de Nationale Vogelweek van Vogelbescherming Nederland. Onderwerp waren de vogels uit het in december 2011 gepubliceerde boek 'Tussen Tulpen en de Zee'. Bij de excursie bundelden we onze krachten met de Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging Geestgrond, die als doel heeft om agrariërs en streekbewoners te betrekken bij het behoud en de versterking van natuur en landschap in de Bollenstreek. Andere excursies van de vereniging gingen onder andere naar het Landje van Geijssel & Waverhoek en het Noordelijk Deltagebied. Dichtbij werd Landgoed Offem bezocht. Ook vond er een gierzwaluwexcursie plaats in Noordwijk-Binnen.

Onderzoek

Onderzoek blijft een belangrijke pijler voor de VNVN. Regelmatig worden tellingen gedaan om data te verkrijgen over de vogelstand in polder, bos en duin of over de vogeltrek. Dergelijke waarnemingen worden ter beschikking gesteld van het landelijk waarnemingennet. In elke Strandloper worden daarnaast opvallende waarnemingen besproken.

In januari heeft de vereniging meegedaan aan de landelijke Tuinvogeltelling van Vogelbescherming Nederland. Dit genereerde veel aandacht in landelijke en lokale media. Deelnemers aan de Tuinvogeltelling in Noordwijk die hun uitslag niet alleen naar Vogelbescherming Nederland stuurden, maar ook naar Jelle van Dijk, ontvingen van hem een verslag van de Noordwijkse resultaten. Dat werd ook op de site www.strandloper.nl gepubliceerd en kwam vervolgens

in de Weekendkrant. Een uitgebreid verslag vindt u elders in deze Strandloper.

De Eurobirdwatch, de Europese trekteldag waar de vereniging jaarlijks aan meedoet, had dit jaar te lijden onder de slechte weersomstandigheden (regen) en trok daardoor minder bezoekers. Opvallend was wel dat er veel Sijzen te zien waren. Vermeldenswaard was ook het gebruik van What's App, waardoor er frequent contact was met andere telgroepen in het land.

Andere onderzoeken die aan de orde kwamen: Wim Kuijper en Jan Jacobs onderzochten de braakballen van Blauwe Reigers, die flinke aantallen kevers bleken te eten en ook –verrassend – Veenmollen. Ze publiceerden er over in de Strandloper. Er werd in de Strandloper daarnaast verslag gedaan van de broedvogeltellingen in de Amsterdamse Waterleidingduinen.

Jelle van Dijk deed naast natuur - ook enig historisch onderzoek. Zo ging hij o.a. op zoek naar de Bosjes van Verwey bij Schoorl en deed hij in de Strandloper verslag over het eerste vogelboekje van Jan Verwey, dat onder de aandacht kwam bij de verhuizing naar de nieuwe locatie. Verwey had dit boekje al als 15-jarige in bezit. In het begin staat een plechtige gelofte van het 'Jan Verwey driemanschap tot bescherming van vogels', getekend op 11.6.1914.

Publicaties

In november 2011 publiceerde de vereniging 'Tussen Tulpen en de Zee', een dik en kleurrijk boek over de vogels in de wijde omgeving van Noordwijk. Jelle van Dijk, Peter Spierenburg en Hans van Stijn beschrijven hierin de landschappen en de 333 soorten vogels die in de loop der jaren in de Duin- en Bollenstreek zijn gezien. Bij de publicatie kwamen er veel positieve reacties en dat bleef zo in 2012. Het boek verkocht in 2012 dan ook boven verwachting. Eind 2012 waren er van de uitgegeven 2000 boeken nog slechts 500 in voorraad bij de VNVN. Al op 24 maart vond de feestelijke overhandiging van het 1000ste exemplaar plaats tijdens de presentatie 'Natuurvrienden' in het Cultuurcafé. Pepita van der Weyden, de koper van het 1000ste boek, kreeg uit handen van penningmeester Koene Vegter een bos bloemen en een fles wijn. Het boek kreeg ze alsnog cadeau, evenals een lidmaatschap van de vereniging.

In het kwartaalblad de Strandloper was, naast informatie over het vogelboek en de verhuizing, onder andere aandacht voor excursies, ruimtelijke ordening, inventarisaties en reisverslagen. Het blad werd in 2012 vier keer verspreid naar zo'n 550 huishoudens. De inkomsten uit het vogelboek boden de prachtige kans om de Strandloper in 2012 in kleur uit te brengen. Dat leverde veel positieve reacties op van lezers. Met behulp van het geld uit het publicatiefonds wil de VNVN dit de komende jaren dan ook voortzetten.

Het aantal bezoekers van de website strandloper.nl groeit op doordeweekse dagen naar 70 à 80 bezoekers per dag. In het weekend is het aantal bezoeken altijd hoger: ca. 100 bezoekers per dag. In aanvulling op de website en omdat communicatie via Social Media steeds gangbaarder wordt, is de vereniging in juni gestart met een eigen Facebookpagina. Facebook heeft steeds meer

gebruikers, met name onder jongeren. Aan het eind van het jaar had de pagina 55 'likes'. Via Facebook delen we informatie over de activiteiten, bijzondere waarnemingen en foto's van leden. Iedereen kan hier direct op reageren.

Natuurbeleid

De vereniging hecht veel belang aan samenwerking met de gemeente Noordwijk. Onze intentie is om door samenwerking en overleg meer of kwalitatief betere natuur te realiseren in en om Noordwijk. Elk kwartaal vindt er overleg plaats over het Natuurbeleidsplan van Noordwijk. De groenrenovatie in het Vinkeveld was aanleiding voor veel discussie. De vereniging was hier pas laat bij betrokken. Dit gaf weinig ruimte voor aanpassing van de plannen om de vogelstand in de wijk meer te ontzien. De verwijdering van de beplanting ging daarnaast door tot diep in het broedseizoen. Een onderwerp van gesprek dat terug blijft keren is het

maaien van bermen. De werkzaamheden houden nog steeds onvoldoende rekening met de orchideeën langs de Northgodreef en de Karekieten langs de Leidsevaart. Met dank aan attente leden konden we nog een aantal wijzigingen aanbrenen in de plannen om op Sancta Maria een groot aantal bomen te kappen. Dankzij goed overleg met het Hoogheemraadschap Rijnland werd verder een goede oplossing gevonden voor opslag van het bagger uit de Leidsevaart. Jelle van Dijk werd daarin om advies gevraagd.

Als het gaat om natuurzaken die gemeentegrenzen overschrijden, bundelen we onze krachten met MODB (Milieu Overleg Duin- en Bollenstreek), maar ook met Stichting Duinbehoud werken we regelmatig samen. Twee nieuwe duinconsulenten zijn in 2012 aangetreden: Jan v.d. Kroft en Didi Felderhof hebben Kees Verwey opgevolgd. Zij schuiven, net als Jelle van Dijk namens MODB, jaarlijks bij één of twee bestuursvergaderingen aan.

Overzicht activiteiten 2012

Jeugdactiviteiten en 12+ club	Excursies	Lezingen
Strand en Duin (14/1)	Strandexcursie Langevelderslag (21/1)	Nachtvlinders in de duinen – Ben Kruijsen (27/1)
Braakballen uitpluizen (21/1)	Verrassingsexcursie (18/2)	Darwin, Wallace en de anderen – Redmond O'Hanlon en Alexander Reewijk (gezamenlijke lezing met boekhandel en bibliotheek) (12/2)
Help de vogels de winter door (11/2)	Landje van Geijssel en Waverhoek (11/3)	Uilen en roofvogels in de AWD – Fred Koning (24/2)
De Zuid-duinen van Katwijk (11/2)	Wandeling Landgoed Offem (27/4)	Orca's, haaien en ander roversgespuis – Martijn de Jonge (30/3)
Op zoek naar de vos (3/3)	Praktijkcursus Vogelzang (1/4, 20/4 en 29/4)	Tussen Tulpen en de Zee – vogels van de Duin- en Bollenstreek (combi met excursie) (11/5)
Meijendel Wassenaar (10/3)	Fietstocht langs de bollenvelden (combi met lezing) (12/5)	De Kaukasus, vogels op een kruispunt van continenten – Jos van Oostveen (28/9)
Boerderij excursie (14/4)	Gierzwaluwen (28/6)	Langs Whalewatch locaties in Europa – Martijn de Jonge (12/10) (gezamenlijke lezing met boekhandel en bibliotheek)
Huis te Warmond (15/4)	Plantenexcursie Kennemerstrand (7/7)	Wild Nambië – Bas Meelker (26/10)
AWD / De Zilk (13/5)	Vogelexcursie Bollenstreek (4/8)	Leidse Vaart, historie en natuuroevers – Henk Vink & Peter Vlasveld en Cor Nonhof
Slootjesexcursie (9/6)	Waddenweekend (21/9-23/9)	Wie is dat met die telescoop? – Rob van Hattem (14/12) (gezamenlijke lezing met boekhandel en bibliotheek)
De Groene Jonker (10/6)	Eurobirdwatch (6/10)	
Spinnen! (15/9)	Meeuwen rond de Katwijkse Uitwatering (11/11)	
Paddenstoelen (29/9)	Vogelexcursie Noordelijk Deltagebied (29/12)	
Herfstnatuurspel (17/10)		
Struinen in de duinen (24/11)		
Zuidpier IJmuiden (11/11)		

Ontwikkeling ledenbestand (stand ledenaantal per 1 januari)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
NOORDWIJK	308	303	297	299	296	286	304	321	318	323	327
NOORDWIJKERHOUT, DE ZILK	36	35	38	42	44	45	45	45	47	46	46
KATWIJK	30	27	28	26	26	26	24	24	25	22	23
RIJNSBURG, VALKENBURG	12	13	13	17	19	20	20	20	20	19	19
LEIDEN E.O.	39	40	38	41	44	45	44	43	40	42	40
BOLLENSTREEK	61	60	64	71	70	73	71	79	83	80	79
ELDERS	34	34	33	34	40	42	40	41	43	39	36
TOTAAL	520	512	511	530	539	537	548	573	576	571	570

Plannen voor 2013

Een greep uit de plannen voor 2013:

- Voortzetting samenwerking met partijen als boekhandel Van der Meer en de Bibliotheek Noordwijk in de vorm van gezamenlijke lezingen. De verhuizing naar de Morgenster zorgt voor een hechtere samenwerking met de bibliotheek.
- Deelname aan diverse landelijke initiatieven op het gebied van vogelbescherming zoals Tuinvogeltelling en Eurobirdwatch. De landelijke en lokale activiteiten versterken elkaar en bieden de mogelijkheid tot publiciteit.
- Advies en ondersteuning aan de gemeente voor de verdere ontwikkeling van Noordvoort, om op termijn te komen tot mogelijk het eerste strandreservaat in Nederland.
- Organiseren van een Vogelcursus voor zowel leden als niet-leden, bestaande uit zowel theorie- als praktijklessen
- Deelname aan het Atlas project van SOVON. In het Nederlandse en Europese natuurbeleid is grote behoefte aan actuele en nauwkeurige gegevens over verspreiding en aantallen van vogels. Tellers van de VNVN leveren een bijdrage aan de update van deze Atlas van alle Nederlandse broedvogels en wintergasten.

Uitnodiging voor de Jaarvergadering 2013

Graag nodigen wij u uit voor de Jaarvergadering van 2013, die plaats vindt op vrijdag 22 maart om 20.00 uur in het Jan Verwey Natuurcentrum (Zilverschoon 20). De Jaarvergadering gaat vooraf aan de lezing van Arie Koster over 'Bijen en bloemen'. De lezing zal daarom iets later starten. De agenda ziet er als volgt uit:

1. Jaarverslag 2012
2. Financieel verslag 2012
3. Verslag kascommissie
4. Begroting 2013
5. Benoeming nieuwe kascommissie
6. Bestuursverkiezing

Het jaarverslag en het financieel jaarverslag leest u elders in deze Strandloper.

De kascommissie in 2013 bestond uit Jos Zonneveld en Toine Nooijen. Voor 2014 controleren Jos Zonneveld en Wim Plaatzer de jaarrekening. Voor 2015 heeft Sam van der Meij zich bereid verklaard om zitting te nemen in de kascommissie.

In het bestuur is Ruurd Eisenga aftredend. Ruurd heeft aangegeven zich niet herkiesbaar te stellen. Hiermee ontstaat een vacature in het bestuur.

Wij zien u graag op 22 maart.

Namens het bestuur
Franciska Faber
secretaris

VERENIGING VOOR NATUUR- EN VOGELBESCHERMING NOORDWIJK

JAARREKENING 2012

UITGAVEN	Begroting 2012	Exploitatie 2012	Begroting 2013
Bestuur/Algemeen	1.500	1.040	1.500
Activiteiten/Werkgroepen	4.500	3.822	4.500
Waddenweekend	3.000	2.675	3.000
Contributies derden	200	230	200
Strandloper	6.000	7.875	8.300
Nieuwe Inrichting	15.300	13.437	5.500
JVN Energie/Onderhoud	7.500	2.493	8.500
JVN Huur	21.230	21.230	22.000
Reservering Publicaties	2.500	8.000	
Reservering Energie/Onderhoud		6.000	
Batig Saldo		116	
<hr/>			
Totaal	61.730	66.918	53.500

INKOMSTEN

Contributies/Donaties	9.000	9.566	9.000
Diverse Inkomsten/Subsidie	9.000	8.752	10.000
Schenkingen/Legaten	p.m.	-.-	p.m.
Rente	500	672	700
Verkoop diversen	2.500	11.200	1.000
Waddenweekend	3.000	2.800	3.000
Strandloper Advertenties	600	600	500
JVN Inkomsten divers	600	798	800
JVN Huur	21.230	21.230	22.000
Nadelig Saldo tlv Res. Inrichting	15.300	11.300	4.000
Nadelig saldo tlv Res. Publicaties			2.000
Nadelig Saldo tlv Alg Reserve			500
<hr/>			
Totaal	61.730	66.918	53.500

BALANS per 1 januari 2012

Activa		Passiva	
Vorraad/Bezittingen	p.m.	Algemene reserve	5.209
Banksaldi	45.259	Reserve Inrichting/Apparatuur	19.800
		Reserve Energiekosten	4.000
		Reserve Speciale Activ/Project	6.200
		Reserve Publicaties	10.000
		Contributies vooruitbetaald	50
Totaal	<u>45.259</u>		<u>45.259</u>

BALANS per 31 december 2012

Vorraad/Bezittingen	p.m.	Algemene reserve	5.325
Banksaldi	48.130	Reserve Inrichting/Apparatuur	8.500
		Reserve Energie/Onderhoud	10.000
		Reserve Speciale Activ/Project	6.200
		Reserve Publicaties	18.000
		Contributies vooruitbetaald	105
Totaal	<u>48.130</u>		<u>48.130</u>

TOELICHTING

Algemeen

De Jaarrekening 2012 met aansluitend de Begroting 2013 wordt evenals de vorige jaarrekening nog sterk bepaald door de verkoop van *Tussen tulpen en de zee* en de verhuizing in 2012 van het Jan Verwey Natuurcentrum/JVN naar de Bibliotheek Noordwijk.

Wat betreft het eerste weten we inmiddels dat het resultaat van de verkoop boven verwachting is geweest: meer dan €20.000 in totaal, waarvan ruim €11.000 in 2012. Dit bedrag is vooral gebruikt om het Publicatiefonds weer aan te vullen en om de extra kosten van de uitgave van de Strandloper in kleur te financieren.

Wat betreft de voorspoedig verlopen verhuizing van het JVN naar de nieuwe locatie in de bibliotheek is de nieuwe inrichting voor het grootste gedeelte al in 2012 gerealiseerd en volgt nog een kleiner deel in 2013 waarvoor de bestaande reservering benut kan worden.

Nieuw is deze keer dat de jaarlijkse huurkosten – die door de gemeente gesubsidieerd maar intern verrekend worden - in de begroting en exploitatie zijn opgenomen omdat dit boekhoudkundig juist blijkt te zijn.

De gemeente Noordwijk heeft de vereniging voor 2012 een algemene subsidie verleend voor een totaalbedrag van €28.805, waarvan €21.230 bestemd is voor de huur van het JVN.

Van het resterende subsidiebedrag van €7.575 is €2.250 bestemd voor de realisering van diverse educatieve activiteiten op natuurgebied en €5.325 voor de kosten van energie en onderhoud die de bibliotheek ons in rekening brengt. Voorlopig is dit laatste bedrag gebaseerd op een schatting op basis van het aantal vierkante meters en zal de definitieve afrekening over 2012 pas in 2013 plaats vinden. Ook kan nog een naheffing plaats vinden voor energiekosten over 2011/12 in de oude situatie aan de Duinweg.

Daarom is hiervoor een bedrag van €6.000 toegevoegd aan de reserve energie/onderhoud. Door de positieve exploitatie in 2012 is de algemene reserve licht gestegen met €116.

Exploitatie 2012

In 2012 waren de diverse inkomsten over het algemeen in lijn met de begroting met uitzondering van de al genoemde duidelijk hogere inkomsten uit de verkoop van het nieuwe vogelboek die grotendeels naar de reservering publicaties zijn gegaan.

De contributiebijdragen zijn licht gestegen tot gemiddeld bijna €17 bij een minimum contributie van €10.

De Strandloper wordt zoals al vermeld vanaf 2012 zeer fraai in kleur gedrukt, waarbij de extra kosten uit de positieve boekverkoop kunnen worden gefinancierd zodat contributieverhoging op dit moment niet nodig is.

Het Waddenweekend 2012 op Vlieland heeft met een licht positief resultaat gedraaid.

De uitgaven voor algemene en bestuurskosten en die voor de diverse door de vereniging georganiseerde activiteiten waren mede onder invloed van alle aandacht voor de verhuizing dit jaar lager dan begroot. De uiteindelijk kosten over 2012 voor energie, beveiliging en dergelijke moeten het komende jaar nog duidelijk worden

Voor de organisatie van het succesvolle Herfstnatuurspel werd opnieuw een subsidie ontvangen van de stichting Baalbergenfonds, en wel voor een bedrag van €500 dit jaar.

Begroting 2013 –zoveel mogelijk aangepast aan wat nu bekend is

Uitgaven

- Algemene en bestuurskosten: uitgaven bestemd voor onkosten bestuur, vergaderkosten, kosten administratie en contributie-inning, verzekeringen e.d. Verwacht wordt dat deze post in 2013 weer hoger zal zijn dan in 2012.
- Activiteiten en werkgroepen: uitgaven bestemd voor de educatieve en andere werkgroepen, het organiseren van lezingen, excursies, schoolbezoeken, het Herfstnatuurspel en het op peil houden van de JVN- bibliotheek: ook hier wordt weer een stijging verwacht.
- Waddenweekend: in wezen een budgettair neutrale post omdat de kosten over de deelnemers worden omgeslagen.
- Contributies derden: een redelijk vaste post voor een aantal lidmaatschappen van natuurorganisaties en abonnementen op verwante tijdschriften.
- Jan Verwey Natuurcentrum: de uitgaven in de nieuwe situatie op het gebied van brandveiligheid, energie, onderhoud, beveiliging en schoonmaak moeten in 2013 nog duidelijk worden maar zullen zonder meer hoger zijn dan in de oude situatie.
- Strandloper: de kosten van de uitgave van het verenigingsblad de Strandloper 4x per jaar zijn hoger geworden als gevolg van de druk in kleur.
- Nieuwe inrichting: ook in 2013 zal hiervoor nog een aantal uitgaven worden gedaan.

Inkomsten

- Contributies: inkomsten gebaseerd op de bijdragen van ca. 560 leden die gemiddeld ca. €17 betalen (bij een minimumcontributie van €10).
- Diverse inkomsten en subsidies: bij de gemeente Noordwijk is een – inmiddels reeds toegekende – subsidie aangevraagd van in totaal €31.321, bestemd voor huur ad €21.971, kosten voor energie, beveiliging en degelijke ad €7.100 en realisering van diverse educatieve activiteiten ad €2.250.
- Bij het Baalbergenfonds is €500 subsidie aangevraagd voor het Herfstnatuurspel.
- Schenkingen/Legaten: pro memorie.
- Rente: ongeveer hetzelfde bedrag.

- Verkoop: de verkoop van het nieuwe vogelboek loopt inmiddels duidelijk terug en is begroot op €1.000.
- Jan Verwey Natuurcentrum: inkomsten waarschijnlijk weer iets stijgend door organisatie van meer activiteiten in de nieuwe situatie.
- Advertenties Strandloper: inkomsten waarschijnlijk teruglopend.
- Om de geplande uitgaven te kunnen realiseren zal naar alle waarschijnlijkheid een beroep gedaan moeten worden op enkele reserveposten: inrichting (€4.000), publicaties (€2.000) en algemene reserve (€500). Gelukkig is daar ook voldoende ruimte voor aanwezig.

Balans

De reserve voor inrichting en apparatuur is door de nieuwe inrichting na verhuizing gedaald tot € 8.500 en zal in 2013 nog verder benut worden.

De reserve voor energie en andere kosten is gestegen tot €10.000 om onder meer de nakomende kosten over 2011/2012 te kunnen betalen.

De reserve voor nieuwe publicaties is weer gestegen tot €18.000 als gevolg van de tot dusver gerealiseerde inkomsten uit de verkoop van *Tussen tulpen en de zee*. Gedeeltelijk te benutten voor de Strandloper in kleur.

De reserve voor speciale activiteiten en projecten blijft staan op €6.200.

De algemene reserve is door het batig saldo van €116 tot €5.325 gestegen. Het ligt in de bedoeling om een gedeelte hiervan vanaf 2013 te gaan reserveren voor een apart jubileumfonds ten behoeve van het 50-jarig jubileum van de vereniging in 2016.

Koene Vegter, penningmeester
Noordwijk, januari 2013

Pestvogel Leeweg 8 dec. 2012 foto: Jan Hendriks

Verlag AWD Broedvogeltellingen 2012

Jan Jacobs

Sinds 1986 inventariseren leden van onze vereniging 5 kavels in de Amsterdamse Waterleiding Duinen de broedvogels. De kavels zijn 30 tot 50 hectare groot en liggen in het Zuid-Hollandse deel van de AWD. De broedvogels worden geteld volgens de SOVON-methode en de gegevens worden aan SOVON en Waternet ter beschikking gesteld. De gegevens van alle kavels zijn dit jaar digitaal ingevoerd en verwerkt met autoclustering volgens de SOVON-richtlijn, zoals die gold op 1 januari 2012.

Gijs Kokkieshoek.

door Erwina Teunissen en Annelies Marijn

Het geïnventariseerde terrein ligt ten noorden van de Langevelderslag, naast het rijwielpad achter het Zuid-Hollands Landschap. Het wordt in het westen en noorden begrensd door de Houtweg en de Halfwegeslag. Het terrein heeft een oppervlak van ca. 47 ha, waarvan ca. 7 ha duinberkenbos, ca. 15 ha

duindoornstruweel, ca. 5 ha stuifzand en stuifplekken en ca. 20 ha open duin met Duinriet, Zandzegge en Helmgras. Het terrein is erg geaccidenteerd.

Er zijn dit jaar nagenoeg evenveel soorten en territoria geteld als in 2011. Dat betekent dat na enkele slechte jaren het herstel van 2011 zich heeft voortgezet. Voor het eerst was er een Groene Specht in de kavel. De Grote Bonte Specht handhaafde zich. De Gekraagde Roodstaart verdubbelde in aantal tot 4 territoria. Ook de Roodborst-

tapuit en de Vink deden het goed. Voor het eerst werd een broedgeval van de Kauw gemeld.

De Roodborst is uit het terrein verdwenen en de enige Veldleeuwerik sinds jaren is dit jaar niet teruggekomen.

Boeveld-west

door Jan Veeffkind en Willem Baalbergen

Het gebied wordt in het noorden begrensd door het Finlayweggetje, in het oosten door de Houtweg, in het zuiden door het raster van de Langevelderslag en in het westen door de zandvlakte van de Van Limburg

Stirumvallei. Het betreft een vrij kaal duinterrein, met toppen tot een hoogte van 18 m. Langs de Houtweg vinden we begroeiing met struweel, terwijl in het noordelijk stuk het Verbrande Vlak ligt. Deze duinvallei is dicht begroeid met onder meer Ratelpopulier. De totale oppervlakte bedraagt ongeveer 18 ha. Vanwege de ligging dicht bij de ingang van de Langevelderslag is de recreatiedruk redelijk groot.

In dit kavel hebben dit jaar geen grote veranderingen plaatsgevonden. Er zijn een

aantal soorten verdwenen, zoals Rietzanger, Pimpelmees, Roodborst, Gaai en Zwarte Kraai. Wel zijn 2 broedsels geteld van de Gekraagde Roodstaart, evenals weer een broedsel van de Zanglijster, de Zwartkop en de Ekster.

Wolfsveld-west

door Jaap Eisenga, Wim Plaatzer en Koene Vegter

Voor een uitgebreid verslag van deze inventarisatie door Koene Vegter, zie elders in de Strandloper.

Het terrein meet ongeveer 35 hectare en ligt tussen het Boeveld en de Ruigenhoeker Schulpweg, langs het voormalige Van Limburg Stirumkanaal. Het telt vijf beboste dellen in een overwegend open duinlandschap.

De Grote Bonte Specht welke vorig jaar nieuw was in dit kavel is niet teruggekomen. Ook Roodborst, Zanglijster, Tuinfluiter en Staartmees werden niet meer

waargenomen. Van de Winterkoning werd nog slechts één territorium gemeld. Koolmees, Vink en Kneu deden het echter

wel goed en verdubbelden bijna in aantal.

soort	2011	2012
Houtduif	2	1
Koekoek	1	1
Boomleeuwerik	2	2
Boompieper		2
Graspieper	2	2
Winterkoning		
Heggenus	5	8
Roodborst		
Nachtegaal	8	6
Gekr. Roodstaart		2
Roodborsttapuit	3	3
Merel	2	3
Zanglijster		1
Sprinkhaanzanger		
Rietzanger	1	
Braamsluiper	3	2
Grasmus	9	7
Tuinfluiter	1	1
Zwartkop		1
Tijftjaf	1	1
Fitis	11	14
Glanskop		
Pimpelmees	2	
Koolmees	3	2
Gaai	1	
Ekster		1
Zwarte Kraai	1	
Vink	3	2
Kneu	3	1
Goudvink	1	1
Rietgors	1	
totaal aantal soorten	22	22
totaal aantal broedgevallen	66	64

soort	2011	2012
Houtduif	1	
Koekoek		1
Groene Specht		1
Grote Bonte Specht	1	1
Boomleeuwerik	7	7
Veldleeuwerik	1	
Boompieper	2	1
Graspieper	3	3
Winterkoning	3	2
Heggenus	16	14
Roodborst	2	
Nachtegaal	13	11
Zwarte Roodstaart	1	
Gekraagde Roodstaart	2	4
Roodborsttapuit	1	5
Merel	7	5
Zanglijster	1	1
Sprinkhaanzanger		1
Braamsluiper	5	4
Grasmus	14	11
Zwartkop	3	2
Tijftjaf	4	2
Fitis	12	17
Staatmees	1	
Pimpelmees	3	2
Koolmees	7	10
Gaai		2
Ekster	2	3
Kauw		1
Zwarte Kraai	2	4
Vink	3	7
Kneu	5	4
Goudvink		
totaal aantal soorten	27	27
totaal aantal broedgevallen	122	126

soort	2011	2012
Houtduif	1	1
Koekoek	1	2
Grote Bonte Specht		1
Boomleeuwerik	4	1
Boompieper		1
Graspieper	1	
Winterkoning		1
Heggenus	14	11
Nachtegaal	20	21
Gekr. Roodstaart	1	2
Roodborsttapuit	2	1
Merel	5	7
Zanglijster	1	
Sprinkhaanzanger	3	3
Braamsluiper	2	3
Grasmus	22	25
Tuinfluiter	1	
Zwartkop	2	1
Tijftjaf	3	3
Fitis	23	19
Staatmees	1	
Pimpelmees	1	1
Koolmees	6	12
Gaai	1	1
Ekster		
Zwarte Kraai	2	2
Vink	7	11
Kneu	5	8
Goudvink		1
Rietgors	1	1
totaal aantal soorten	26	24
totaal aantal broedgevallen	133	139

Westhoek/Haasvelderbeken

door Gab de Croock en Jos Zonneveld.

Tabel 4. Broedvogels Westhoek-Haasv. beken		
soort	2011	2012
Houtduif		
Koekoek		
Kleine Bonte Specht		1
Boomleeuwerik	3	3
Boompieper	7	11
Graspieper		
Witte Kwikstaart		1
Winterkoning	2	
Heggemus	5	7
Roodborst		
Nachtegaal	2	2
Gekr. Roodstaart	14	13
Roodborsttapuit	5	6
Tapuit	2	
Merel	4	5
Zanglijster		1
Sprinkhaanzanger	1	
Braamsluiper	1	1
Grasmus	11	8
Tuinfluter	1	
Zwartkop	3	2
Tijftaf	3	2
Fitis	19	21
Staartmees		1
Pimpelmees	4	3
Koolmees	8	10
Gaai	2	2
Ekster	1	
Zwarte Kraai	1	1
Spreeuw		3
Vink	12	16
Kneu	3	2
Goudvink		
totaal aantal soorten	23	23
totaal aantal broedgevalen	114	122

Het terrein wordt in het noorden begrensd door de Nieuwe Haasvelderweg, in het oosten door het Oosterkanaal, in het zuiden door de Starrenbroekerweg en in het westen door de Haasvelderweg. Het terrein is niet sterk geaccidenteerd. De Trapjesberg is met ruim 16 m+ NAP de hoogste duintop in dit gebied.

Het terrein telt 55 ha en bevat verschillende pannen en dellen, zoals Pan van de Heiweg, Pan van Janus, Berkenpan, Kattendel,

Ligusterdel en Wilgenpoot. In deze gebieden met oude bomen zitten de boomnest- en holenbroeders. Het is een sterk struweelgebied en rijkelijk begroeid met Duindoorn en Meidoorn. De voorheen overheersende Amerikaanse Vogelkers is na rigoureuze kap in de afgelopen jaren grotendeels verdwenen en wordt door ingerasterde koeien en schapen kort gehouden.

Roodborsttapuit foto: Jos Zonneveld

Ook in de Westhoek hebben Winterkoning en Roodborst het dit jaar laten afweten. Het aantal Gekraagde Roodstaarten handhaafde zich met 13 territoria op een hoog niveau. Deze vogels broeden daar in stopen van de gekapte Amerikaanse vogelkers. Ook de Roodborsttapuit deed het weer goed; met 6

waarnemingen scoorde deze vogel het hoogst sinds de aanvang van de tellingen in 1986. De Nachtegalen hebben zich met slechts 2 territoria niet hersteld. De Tapuiten zijn niet teruggekeerd, evenmin als de Sprinkhaanzanger.

In de Westhoek is het aantal soorten verminderd van 27 naar 23. Dit is voornamelijk ten koste gegaan van de bosbroeders. Mogelijk dat de grootschalige kap van de Amerikaanse vogelkers en de aanwezigheid van de koeien en schapen nog steeds van invloed is. Opmerkelijk is de opmars van de Spreeuw en de Vink. Het totaal aantal soorten en territoria bleef stabiel.

Vink foto: Jos Zonneveld

Hoekgatterduin

door Leo Schaap en George Hageman

Het geïnventariseerde gebied is ca. 50 ha groot. Het wordt in het noorden en oosten begrensd door de Hoekgatterweg, in het zuiden door de Zilker Slag (Joppeweg) en in het westen door het Oosterkanaal. Door het gebied lopen enkele zandpaden.

Het gebied kenmerkt zich door een rug van vrij kale duinen met veel stuifgaten. We vinden verspreid over het terrein enkele bosjes van voornamelijk eikenhakhout, zoals het Amerikaanse Bosje. Langs het Oosterkanaal vinden we enkele bosjes van de Oostenrijkse Den. Een groot deel van de Amerikaanse vogelkers is inmiddels uit het terrein verwijderd.

Het Hoekgatterduin heeft als enige kavel open water en daarmee ook enkele broedende watervogels. Het zijn geen grote aantallen,

Tabel 5. Broedvogels Hoekgatterduin		
soort	2011	2012
Grauwe Gans		2
Nijlgans	2	1
Wilde Eend	2	3
Kuilfeend		1
Meerkoet	4	4
Houtsnip		2
Houtduif	4	2
Koekoek	2	1
Groene Specht		
Grote Bonte Specht	4	4
Kleine Bonte Specht		3
Boomleeuwerik	7	5
Boompieper	9	14
Winterkoning	3	
Heggemus	8	7
Roodborst	1	
Nachtegaal	12	8
Gekraagde Roodstaart	6	8
Roodborsttapuit	2	3
Merel	8	6
Zanglijster	3	2
Sprinkhaanzanger	2	
Braamsluiper	6	3
Grasmus	15	12
Tuinfluter	7	7
Zwartkop	4	5
Tijftaf	4	4
Fitis	37	31
Staartmees	2	1
Pimpelmees	6	7
Koolmees	8	15
Boompkruiper		1
Gaai	4	2
Ekster	2	2
Zwarte Kraai	3	4
Vink	11	12
Groenling	2	2
Putter		1
Kneu	4	5
Goudvink	1	2
totaal aantal soorten	33	36
totaal aantal broedgevalen	195	192

Kleine Bonte Specht foto: George Hageman

maar het geeft toch wat extra variatie. Dit jaar werden voor het eerst twee broedsels van de Grauwe Gans waargenomen. Meerkoeten hadden nu vier territoria. Bij de struweel- en bosvogels is voor het eerst sinds jaren weer de Houtsnip waargenomen. Ook de Kleine Bonte Specht is nieuw en bezette direct drie territoria. Koolmees en Gekraagde Roodstaart deden het goed. Nieuw is de komst van een paartje Boomkruipers en Putters.

Winterkoning en Roodborst zijn ook in het Hoekgatterduin geheel verdwenen. Opmerkelijk is dat de twee paartjes Groenling zich hebben gehandhaafd.

Conclusie

Wat betreft de broedvogels kunnen we zeggen dat er zich in de zuidelijke AWD geen grote veranderingen hebben voorgedaan. Er verdwenen enkele soorten, zoals Tapuit, Rietzanger en Roodborst. De Winterkoning heeft zich na de stevige winters van 2009, 2010 en 2011 niet hersteld en is nagenoeg geheel verdwenen. De Koolmees ging weer sterk vooruit. De Zomertortel is helaas nergens meer teruggekeerd.

De Gekraagde Roodstaart is een succesverhaal. Vooral in de kavels waarin veel Amerikaanse Vogelkers is geroid, is deze soort in vijf jaar tijd van 8 naar 29 territoria gegaan.

Alle inventariseerders hebben met veel genoegen aan dit monitoringsproject meegedaan. Ze kijken weer uit naar het volgende voorjaar om opnieuw de AWD-duinen in te gaan.

Gekraagde Roodstaart foto: George Hageman

Broedvogelinventarisatie AWD Wolfsveld-West 2012

Geïnvventariseerd door Jaap Eisenga, Wim Plaatzer en Koene Vegter (verslag)

Terreinomschrijving

Het Wolfsveld ligt met zijn 35 hectare langs het voormalige Van Limburg Stirumkanaal en wordt verder begrensd door het Finleyweggetje aan de zuidoostkant en de Ruigenhoeker Schulpweg in het noorden. Het is een redelijk geaccidenteerd terrein met een vijftal dellen, waaronder het Abelendel, het Spejendel en het Ronde Vlak, met een variatie aan begroeiing van Meidoorn, Berk, Duinliguster, Vlier, Ratelpopulier en oprukkende Duindoorn.

Toelichting op de inventarisatie 2012

Nadat in de loop van 2011 al van handmatig op autoclustering was overgegaan heeft Jaap Eisenga de broedvogelinventarisaties in 2012 voor het eerst helemaal via het nieuwe SOVON-systeem van autoclustering verwerkt.

Ook is het inventarisatieteam versterkt met de komst van Wim Plaatzer. Geen overbodige luxe want net als de vogels hebben ook de waarnemers de neiging juist in deze periode verre trektochten te ondernemen. In totaal zijn er in de periode eind maart tot begin juni 2012 tussen 7 en 10 uur 's ochtends 10 bezoeken gebracht aan dit afwisselende gebied. Vooral in het begin is het relatief koel weer met vaak vrij veel wind en af en toe lichte regen of enige mist. Dit alles heeft in de eerste periode een minder gunstig effect op het aantal soorten en territoria, maar uiteindelijk zijn de totaalverschillen niet erg groot. In 2012 zijn er in totaal 24 soorten en 139 territoria versus 26 soorten en 133 territoria in 2011.

In het begin van de inventarisatierondes zijn het vooral de Koolmees met 12 (8 in 2011) en de Vink met 11 (7 in 2011) die stijgen ten opzichte van 2011, terwijl de Heggenmus met 11 (14 in 2011) licht daalt.

Ook lichte stijging bij de Merel met 7 (5 in 2011) en de Kneu met 8 (4 in 2011).

De gebruikelijke top drie voor deze biotoop bestaat weer uit Fitis, Nachtegaal en Grasmus met resp. 19, 21 en 25 broedgevallen versus 23, 20 en 22 in 2011.

Onderling bestaan er wel enkele verschillen maar in totaal zijn er zowel in 2011 als in 2012 65 territoria voor deze top drie.

Daarnaast komt in dit gebied een aantal vogelsoorten voor met kleine

aantallen territoria, waarvan het elk jaar weer spannend is in hoeverre ze al dan niet zijn op te sporen en waar te nemen. Dit jaar gaat het om de Tjiftjaf (3), Winterkoning (1), Zwarte Kraai (2), Pimpelmees (1), Roodborsttapuit (1), Rietgors (1), Vlaamse Gaai (1), Gekraagde Roodstaart (2), Goudvink (1), Koekoek (2), Boompieper (1), Sprinkhaanzanger (3), Braamsluiper (3), Zwartkop (1) en Houtduif (1).

In totaliteit betekent dit in voor 2012 in vergelijking met 2011 een lichte toename voor de territoria en een lichte afname voor het aantal soorten.

In vergelijking met voorgaande jaren kunnen in 2012 niet genoteerd worden de Zanglijster, de Ekster, de Graspieper, de Tuinfluiter en de Staartmees. Buiten de datumgrenzen en/of criteria vallend zijn dit jaar waargenomen: de Roodborst, de Tapuit (een groep van 7 doortrekkers), de Zanglijster (een groep van 16 doortrekkers) en de Beflijster (een groep van 10 doortrekkers).

Overvliëgend zijn in deze periode genoteerd: Gierzwaluw, Zilvermeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Aalscholver, Boerenzwaluw, Grauwe Gans, Visdief, Sperwer, Buizerd (4 maal waarvan één maal een paartje aan de grond), Blauwe Kiekendief vrouw (twee maal), Torenavalk, Blauwe Reiger, en Canadese Gans. Wat betreft de zoogdieren zijn in de vroege ochtend de nodige Reeën en Damherten gezien en daarnaast dit jaar ook enkele Vossen.

Al met al is 2012 daarmee een lastig maar toch ook weer boeiend inventarisatiejaar in het Wolfsveld geweest.

Volgend jaar in 2013 hopen wij onze broedvogelinventarisatie in aangename weersomstandigheden voort te zetten.

Wim Plaatzer inventariseert in het Wolfsveld

Vooraankondiging Waddenweekend Schiermonnikoog

Vrijdag 13 september – zondag 15 september 2013
Dit jaar doet het traditionele waddenweekend het eiland Schiermonnikoog aan. We verblijven op de vertrouwde locatie 'De Kooiplaats' in een gloednieuw gebouwd onderkomen. Er wordt gezamenlijk gegeten.

Door de grootte is Schiermonnikoog in een weekend fietsend en te voet helemaal te verkennen. Er is goed zicht op het wad met de vele duizenden zich daar verzamelende trekvogels. Het achterland biedt wat zoetwater en op beperkte schaal polders, die als hoogwaterrustplaats gebruikt worden. In de bossen en in het dorp kunnen we diverse

doortrekkende zangvogels vinden, waarbij we soms op verrassende zeldzaamheden stuiten! Het waddenweekend is voor iedereen geschikt, van beginnend vogelaar tot expert, dus meldt u gerust aan!

De organisatie is in handen van Ruurd Eisenga. Vooraanmelding is mogelijk onder vermelding van: **waddenweekend, naam en mobiel telefoonnummer** via excursiesvvnv@gmail.com. Kosten ca. €100.-

Nadere informatie komt in het juninummer van de Strandloper.

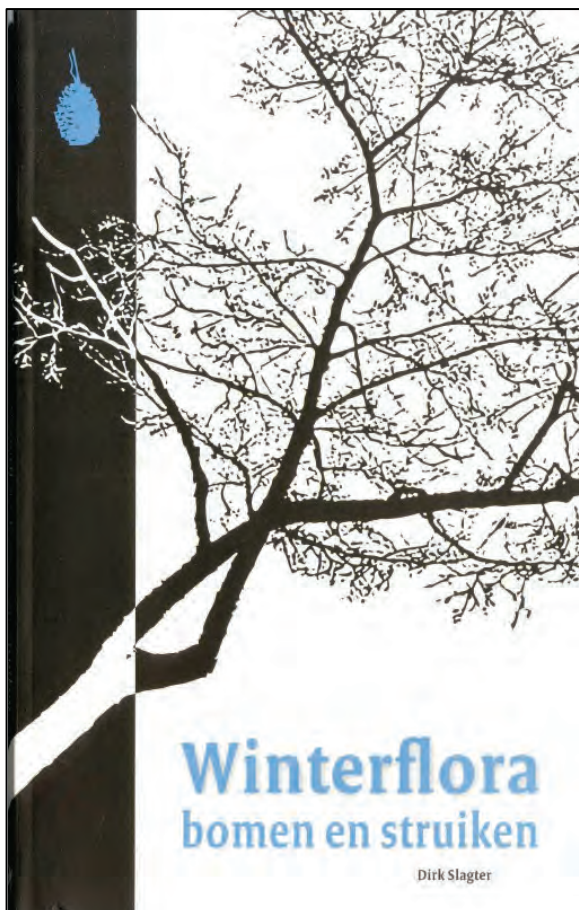
Schiermonnikoog foto: George Hageman

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

Dirk Slagter 2012. *Winterflora bomen en struiken*.
Uitgeverij NatuurMedia, Amsterdam.
160 pagina's. Prijs €12,50.

De jeugdbonden voor natuurstudie produceerden in de jaren vijftig en zestig handige tabellen. De bekendste uitgave was vermoedelijk de **Knoppentabel** van Sam Segal, uitgegeven door de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJV). Zelf bezit ik de derde druk uit 1960. De tabel van Sam Segal beleefde zes herdrukken, de laatste in 1971. Dat deze tabel voldeed, wordt onderstreept door de opmerking dat ook de zesde druk ongewijzigd was!

Dat er belangstelling bleef bestaan voor het op naam brengen van bomen in de winter, bewees de productie van **De Knoppentabel** in 1990, uitgegeven door de Jeugdbondsuitgeverij en geschreven door Martien Jansen, Dirk Slagter en Fred Bos. Na de 16 pagina's van Sam Segal kwam er nu een boekje met 48 pagina's beschikbaar. Hoeveel drukken dit boekje heeft gehaald, is mij niet bekend.

Dirk Slagter, één van de auteurs van het boekje uit 1990, heeft nu zijn kennis en ervaring samengebracht in een aantrekkelijke gids voor het op naam brengen van houtige gewassen in de winter. Natuurlijk moest hij zich beperken tot de algemeen voorkomende soorten, want een gids voor alle bomen en struiken die je in ons land

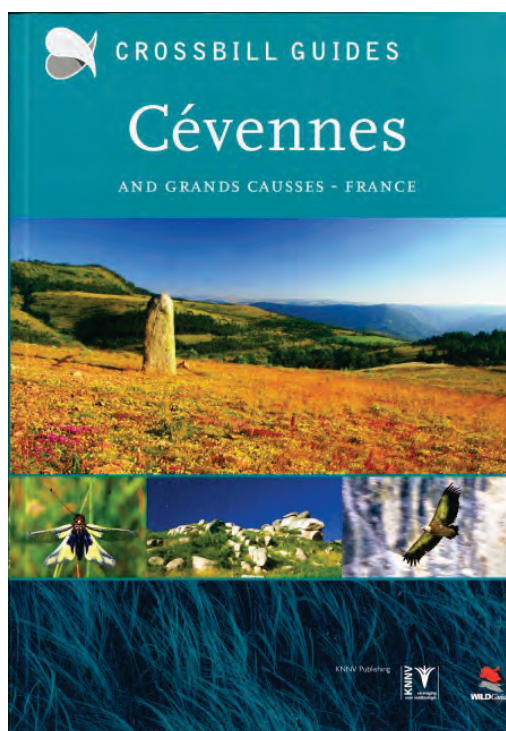
kunt tegenkomen, zou zeker viermaal zo omvangrijk moeten zijn. Dat neemt niet weg dat verreweg de meeste bomen die een oplettende wandelaar tijdens een winterwandeling tegenkomt, op naam gebracht kunnen worden. Zo zijn er bijvoorbeeld tien soorten wilgen en drie soorten elzen opgenomen.

Het grote verschil met de bovengenoemde knoppentabellen is, dat in deze winterflora niet alleen op de knoppen gelet hoeft te worden. Zo heeft Dirk Slagter ook tabellen opgenomen over zaken als schors, doorns, blad in de winter en dennenkegels. Alle tabellen worden ondersteund door prima tekeningen, die de genoemde kenmerken goed in beeld brengen.

Natuurlijk kan het een keer gebeuren dat de boom die je zoekt er niet in staat. Zo zul je bij de afdeling "bomen met bladeren in de winter" in Noordwijk vaak vergeefs op zoek gaan naar de juiste soort. Recent zijn op veel plaatsen namelijk zuilvormige hulsteiken geplant, gekweekt in Italië en enkele jaren 'gehard' in een Nederlandse kwekerij. Deze jaarrond groene eiken kom je in dit boek niet tegen. Maar gelet op de vele soorten die wel aan bod komen, zal het zelden gebeuren dat je er met dit boek niet uitkomt. Het boek besluit met een goed register, waarbij een soort als de Katwilg zowel bij de K van Katwilg als bij de W van Wilg is te vinden. Kortom een heel bruikbaar boek, dat ongetwijfeld ook zal inspireren om door te gaan met knoppencursussen zoals die al vele jaren bij onze zustervereniging in Lisse worden georganiseerd.

Dirk Hilbers & Paul Knapp 2010. *Cévennes and Grands Causes - France*.

Uitg. Crossbill Guides Foundation, Arnhem. 254 pagina's. Prijs €25,95.

De Crossbill Guides Foundation is een Europese non-profit organisatie, die draagvlak voor natuurbescherming wil bevorderen. Initiatiefnemer is Dirk Hilbers, die bij alle tot nu toe gepubliceerde gidsen een flinke inbreng heeft gehad. Behalve de twee boeken uit de serie die in deze Strandloper worden besproken, zijn er ook gidsen verschenen over Fins Lapland, Camargue (Frankrijk), Hortobagy (Hongarije), Biebrza (Polen), Bialowieza (Polen), Extremadura (Spanje) en Coto Doñana (Spanje).

Het bijzondere van de Crossbill Guides is dat ze het landschap belichten met alles wat daar te zien is. Dat is een geheel andere benadering dan de vele gidsen in de serie "Where to watch birds in ..." die de lezer zo snel mogelijk naar de locaties willen voeren waar bijzondere soorten zijn te zien.

In de Crossbill Guides staat het landschap centraal. Ondersteund door prachtige foto's krijgt de lezer een goede indruk van de opbouw van het landschap. Dat daar bijzondere vogels te zien zijn, volgt hieruit als vanzelf. Maar in deze gidsen staat nog zoveel meer. Ruime aandacht is er voor de plantenwereld met een accent op orchideeën. Maar ook dagvlinders, libellen, reptielen en amfibieën komen uitvoerig aan bod. Een zeer waardevol deel is het Practical Part waarin allerlei excursies worden beschreven. Daarbij zijn autotochten en wandelingen, steeds met vermelding van afstand, zwaarte en bezienswaardigheden.

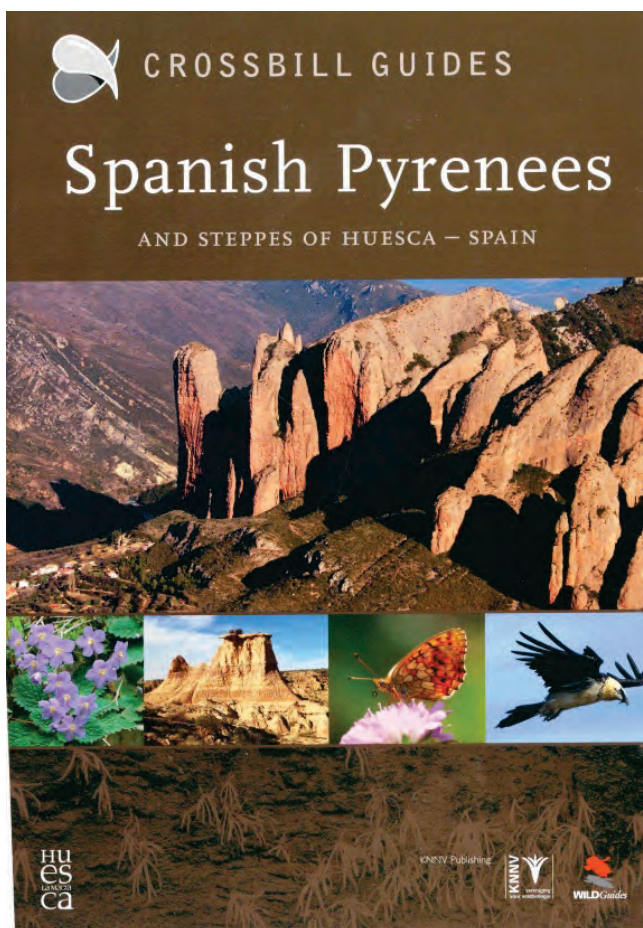
Natuurlijkhebbers uit ons land trekken vooral naar de Causses, de golvende hoogvlakten die begrensd worden door diepe 'gorges', ravijnen die zijn uitgeslepen door rivieren als de Tarn en de Jointe. De opvallendste vogels zijn daar de Vale Gieren. In de jaren tachtig werd bij Le Rozier een gierenproject gestart dat buitengewoon succesvol verliep. Nu vliegen er honderden Vale Gieren in het gebied rond. Ruim tien jaar geleden is men verder gegaan met een project voor Monniksgieren. Zo kun je hier op een zonnige dag drie soorten gieren bij elkaar zien zweven. De derde soort namelijk, de Aasgier, kwam hier nog van nature voor. Behalve gieren zie je hier ook roofvogels als Slangenarend, Dwergarend, Steenarend en Slechtvalk. Op de stenige, schraal begroeide hoogvlakten kun je Grielen, Rode Patrijzen, Ortolanen, Duinpiepers en Rode Rotslijsters tegenkomen. Kalkgebieden zijn rijk aan orchideeën en dat geldt zeker voor de Causses. In de zomer wemelt het er van vlinders en andere interessante insecten.

Hoewel eigenlijk niet tot de Cévennes behorend, besteedt het boek ook ruim aandacht aan het gebied op en rond de Mont Lozère. Dit gebied, op een hoogte van bijna 1800 meter is kalkarm en heeft een geheel andere flora en fauna dan de Causses. In de naaldbossen hier broeden Beflijsters en Kruisbekken en rond de kale toppen zijn Waterpiepers te vinden.

Ook al ben je enkele keren in dit gebied geweest, met deze gids in de hand zul je talloze nieuwe ontdekkingen doen!

Dirk Hilbers & Kees Woutersen 2012. *Spanish Pyrenees and steppes of Huesca - Spain*. Uitg. Crossbill Guides Foundation, Arnhem. 256 pagina's. Prijs € 24,95.

Wat moet er nog over deze gids gezegd worden? De naam van Kees Woutersen als auteur zegt immers al genoeg! Kees woonde vele jaren in de stad Huesca. Samen met Maarten Platteeuw (beiden in de jaren zeventig en tachtig fanatieke zeetrekters!) produceerde hij in 1998 de *Atlas of the birds of Huesca*, een complete broedvogelatlas in het Spaans en het Engels van de gehele provincie Huesca (Spaanse Pyreneeën). In 2002 volgde een mooi vogelboek over *Parque Nacional de Ordesa & Monte Perido*. Hierna volgden nog gidsen over de zoogdieren en vlinders van de Spaanse Pyreneeën. Sinds 1998 stopt Kees Woutersen vrijwel al zijn tijd in het eigen reisbureau *Aragon Naturreizen*.

Nog meer dan bij het boek over de Cévennes, krijg ik bij het doornemen van dit boek de neiging om komend voorjaar voor de zoveelste keer naar de Spaanse Pyreneeën te gaan. En dan niet om naar het dal van Hecho en de Mallos van Riglos te gaan, maar een basis ten noordoosten van Huesca te kiezen. Prachtige wandelingen worden hier beschreven en de wandelaar komt aan de weet waar de meeste orchideeën te vinden zijn en waar de kans op het zien van Lammergieren het grootst is. Dat neemt niet weg, dat ook voor trouwe bezoekers van Hecho en omgeving nog bruikbare tips te

vinden zijn. De lezer krijgt zoveel mooie trips voorgeschoteld, dat je onwillekeurig denkt dat Woutersen hiermee zijn eigen reisbureau benadeelt. De ene 'Geheimtip' volgt gewoon op de andere!

Toch is er nog wel een kritische opmerking te maken. Dit betreft eigenlijk alleen de titel. De Spaanse Pyreneeën lopen van de Golf van Biskaje tot aan de Middellandse Zee, een afstand van ruim 400 km. In dit boek worden alleen de centrale Pyreneeën in de provincie Huesca besproken, een traject van zo'n 120 km. Koop dit boek dus alleen als je dit deel van dit bergmassief wilt bezoeken!

In het tweede deel (Steppes of Huesca) gaat het vooral om het steppengebied *Los Monegros*, zo'n 70 km ten zuiden van de stad Huesca. Via snelwegen is dit gebied vanuit Huesca in zo'n anderhalf uur te bereiken. Een totaal andere omgeving dan de Pyreneeën. Dorre, stenige vlakten wisselen af met frisgroene akkers die geïrrigeerd worden. In dit gebied heb je een goede kans op zandhoenders en trappen, maar ook Kleine Torenvalken, Steenarenden en Steenuilen zijn te verwachten. Ook de *Laguna de Gallocanta* is opgenomen. Een bijzonder gebied, vooral in de winter als hier duizenden Kraanvogels overwinteren. Dat dit gebied op 160 km van de stad Huesca ligt, had wel even vermeld mogen worden.

Ben je van plan dit deel van Noord-Spanje te bezoeken, maak dan gebruik van dit uitstekende boek. Een betere gids kun je je niet wensen, of het moet Kees Woutersen in eigen persoon zijn!

T. Boudewijn, R. van Harxen, J. van de Laar, I. Sloot & P. Stroeken. 2012. *'t Steenuiltje*. Uitgave van STONE Steenuilenoverleg Nederland, Heiloo. 60 pagina's. Prijs €8,95.

Via Mariska de Graaff kwam onze bibliotheek in het bezit van dit buitengewoon aardige boekje, speciaal geschreven voor de jeugd van 8-12 jaar. Maar denk niet dat dit een kinderachtig boekje is! Het boekje is zeer informatief en de gerichtheid op de jeugd blijkt eigenlijk alleen maar uit het goede, dus eenvoudige taalgebruik: geen moeilijke woorden en geen lange, ingewikkelde zinnen. De ondertitel maakt ook duidelijk dat iedereen hier wel iets van zijn gading zal vinden. Die ondertitel luidt: "Voor iedereen die meer wil weten over het leukste uiltje van Nederland."

Alle facetten van het steenuilenleven komen aan bod, zoals leefgebied, voedsel, broeden en het gebruik van nestkasten. Uiteraard krijgt het ringen van Steenuilen veel aandacht en natuurlijk ook het werk van de Steenuilenwerkgroep STONE (Steenuil Overleg Nederland). Ook gaat het boekje in op Harry Potter met zijn uil. Met nadruk wordt er op gewezen dat uilen beslist ongeschikt zijn om als huisdier te houden. Door de frisse opmaak en de prachtige illustraties is het een plezier om dit boekje door te bladeren.

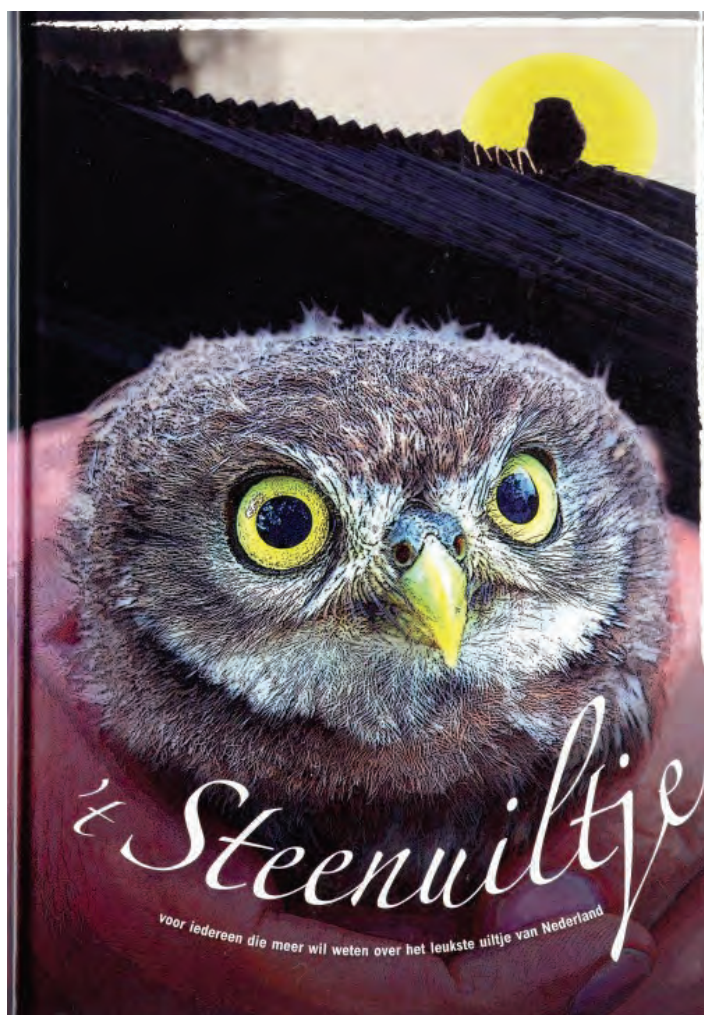
Als je dit mooie boekje leest, besef je hoe jammer het is dat de Steenuil niet meer in onze omgeving broedt. De

laatst bekende broedgevallen dateren al weer uit 1973, toen de Steenuil nog in sommige schuurtjes langs de binnenduinrand te vinden was. Vestiging vanuit de omgeving van Boskoop, waar nog wel enkele paren broeden, is helaas niet erg waarschijnlijk.

R. van Harxen, J. de Jong, M. Jonker & S. van Lierop 2012. *UILEN 2012*. Een gemeenschappelijke uitgave van de uilenwerkgroepen. 80 pagina's.

Deze bundel, ook aan onze bibliotheek geschonken door Mariska de Graaff, geeft op voortreffelijke wijze een beeld van de broedvogelstand van Oehoe, Kerkuil, Steenuil en Ruigpootuil in ons land. Tevens is een artikel over Dwergooruilen in Nederland en West-Europa toegevoegd. Behalve gegevens over de aantalsontwikkeling bij genoemde soorten, zijn ook interessante artikelen gewijd aan onderwerpen als "Vogels als prooi van Kerkuilen" en "De prooiaanvoer bij de Steenuil in het zesde jaar van Beleef de Lente".

Nog meer uilennieuws is te vinden in de *Nieuwsbrief UILEN 2012* (de nieuwsbrief van de Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland) en in de brochure *Erfvogels*, een uitgave van Vogelbescherming Nederland. Deze zijn ook in onze bibliotheek te vinden.

Vogelzangcursus 2013

De Nachtegaal zullen we zeker horen ! foto: Jan Hendriks

Zou u ook wel eens willen weten welke vogel er zo mooi zingt in uw achtertuin en zou u iets meer willen leren over de vogels in bos en duin? Kom dan in april naar onze Vroege Vogelzangcursus.

Het is een cursus voor iedereen die iets meer over vogels en hun zang wil leren en is ook toegankelijk voor niet-leden. Het maximum aantal deelnemers is 26.

Avonden:

Er zijn drie theorieavonden, op:

donderdag 11 april, donderdag 18 april en donderdag 25 april

Tijd: 20.00 uur tot 22.00 uur. (zaal open om 19.45 uur)

Plaats: Jan Verweij Natuurcentrum, Zilverschoon 20 Noordwijk. (achter de bibliotheek)

Op de avonden wordt er vóór de pauze aan de hand van een PowerPoint presentatie aandacht besteed aan het herkennen van vogels en wordt verteld waarom ze zingen en waar en wanneer je welke vogel kunt verwachten. Tijdens de koffiepauze is er een boekentafel en kan men informatie vragen over bijvoorbeeld verrekijkers.

Na de pauze zijn er diverse practica waar we o.a. oefenen om verschillende geluiden uit elkaar te houden. Op de tweede avond, op 18 april, zal Wil Heemskerk (de man van de cd's "Luisteren in het Duin") het practicum verzorgen.

Verder zal er een lesmapje, het boekje "Vogelzang in beeld" en een CD met vogelgeluiden worden uitgereikt.

Excursies:

Er zijn drie vroege vogelzangexcursies op:

Zondag 14 april om 7.00 uur naar het bos van Leeuwenhorst.

zondag 21 april om 6.30 uur naar de Amsterdamse Waterleidingduinen (ingang Z.H landschap).

zondag 28 april om 6.15 uur naar de Amsterdamse Waterleidingduinen.

De excursies duren twee tot twee en half uur en staan onder leiding van ervaren gidsen.

Kosten:

Het cursusgeld is €32,50 voor leden en €37,50 voor niet-leden (als men als niet-lid meteen lid wordt à minimaal €10,- dan is het cursusgeld €32,50)

Aanmelden voor de vogelcursus per e-mail via excursiesvvnv@gmail.com o.v.v. naam/adres en telefoonnummer.

Cursusgeld over maken op rekeningnummer: 25 73 795 t.n.v. Vereniging voor Natuur-en Vogelbescherming Noordwijk onder vermelding "Vogelzangcursus 2013". Voor nieuwe leden geldt: opgeven via koenevegter@planet.nl, het cursusbedrag apart overmaken als hierboven.

Voor verdere informatie kunt u bellen met Dineke Kistemaker 071 3612219

Campingklauwieren

Hein Verkade

Onze dochter Janneke wil graag naar Praag. Dus koersen wij afgelopen zomer met onze caravan in oostelijke richting. Als tussenstop wordt voor de Harz gekozen waar wij ons kampement voor een aantal dagen opslaan. De camping ligt op zo'n 600 meter hoogte en dat merk je direct. Het is er tamelijk fris voor begin augustus. De eerste vogel die we horen is een Sijs. Vele groepjes tingelen rond in de boomtoppen om ons heen. Naast onze plek hebben we uitzicht over een klein alpenweitje, hier dus een 'harzweitje'. Daarboven draait de plaatselijke buizerdfamilie haar rondjes. De jongen zijn al zeker een maand geleden uitgevlogen maar moeten nog veel leren. In de struiken zitten overal kleine vogeltjes waarvan de Matkoppen het meest opvallen. Deze prachtige soort zie je bij ons nauwelijks meer. Rond Noordwijk zien en horen wij vooral zijn nauw verwante neef de Glanskop. Net als bij de Fitis en de Tjiftjaf zijn zij aan hun geluid te onderscheiden. Steeds horen we het scheldende dzèè dzèè dzèè om ons heen.

Op zoek naar de kleine meesjes in het struikgewas valt mijn oog op een Grauwe Klauwier die op het draad van de avondzon geniet. Het is een mannetje, even verderop blijkt ook een jonge vogel te zitten. Het is al laat dus eerst de luifel en de tentjes opzetten, morgen maar eens uitgebreid gaan kijken.

De volgende ochtend is het koud maar prachtig windstil weer met een zonnetje. Ja, de klauwieren zijn er nog, maar hebben een ander plekje in de ochtendzon gekozen. Er zitten nu twee jonge vogels gebroederlijk naast elkaar. Even verderop het vrouwtje in de top van een meidoorn. Het gezinnetje is compleet. Tijdens de koffie wordt de telescoop opgezet richting het weitje. Dat is nog eens een luxe, Grauwe Klauwieren bekijken vanuit de voortent.

Op een camping heb je meestal

aardig wat vogels. Hoog op het lijstje staan de Witte Kwikstaart, de Vink en de Goudvink. De laatste soort laat zich helaas vaker horen dan zien. Nee dan zijn Grauwe Klauwieren anders. Hun reilen en zeilen is grotendeels openbaar.

Vader klauwier zit rechtop en duikt af en toe naar de grond om met een prooi terug te keren naar dezelfde

zitplaats. De jongen reageren direct met gebedel, waarop de prooi wordt overgegeven. Sprinkhanen zijn favoriet. Eenmaal vangt hij een grote gifgroene, kennelijk zo lekker dat hij hem zelf oppeuzelt. De jongen zitten veel minder actief, wat in elkaar gezakt, meer horizontaal en vlak bij elkaar. Toch wordt alles nauwlettend in de gaten gehouden. Af en toe duikt er één het hoge gras in. En jawel ze kunnen het ook al. Hij komt met een kleine bruine sprinkhaan terug op het draad. Minutenlang blijft hij zo zitten; weet hij er geen raad mee? Dan neemt hij de prooi in zijn klauw en wordt duidelijk wat er aan de hand is. Met veel moeite wordt een braakbal naar buiten gewerkt waarna een paar keer diep wordt geslikt. Dan verdwijnt eindelijk de sprinkhaan naar binnen.

Een langs vliegend Koolwitje wordt synchroon door de jongen gevolgd, maar leidt niet tot actie. Vast niet zo lekker zo'n witte fladderaar. Ineens worden de koppen opzij gedraaid. Als je ze dan volgt, zie je de familie Buizerd hoog schroeven, kennelijk genoeg thermiek in de lucht.

De Matkoppen komen weer langs en krijgen het aan de stok met de jonge klauwieren. Terwijl zij hun aanval inzetten kijken de jonge vogels verschrikt om zich heen en verkassen een stukje. Dit is het moment om een Matkop goed in de kijker te krijgen. Zij lijken een wat groter zwart beffe te hebben dan de Glanskop. Dat blijkt volgens de boeken nog te kloppen ook! Nu is goed te zien dat zij lichtere vegen op de vleugels hebben, een kenmerk dat ik wel kende maar nog nooit eerder goed heb gezien. Met dank aan de jonge klauwieren.

Grauwe Klauwier foto: Jan Hendriks

Tijd voor een tweede kop koffie. Oeps dan de eerste maar gauw koud naar binnen. Janneke ligt inmiddels met een groep jongelui van de camping in het zwembad. Mooi, dan hoeven we ons niet te haasten om in Praag te komen.

Het vrouwtje laat zich het minst zien, het is vooral het mannetje, die zich met de jacht en verzorging van de jongen bezighoudt.

Er worden naast sprinkhanen ook wespen of bijen gevangen. Even heb

ik de hoop, dat er één op het prikkeldraad gespiest wordt. Het wordt ons steeds in de vogelgidsen verteld, maar ik heb het nog nooit gezien. Waarschijnlijk is nu al het voedsel direct nodig voor de hongerige jongen.

Inmiddels is mijn gespeur door de telescoop niet aan de andere campinggasten ontgaan. Natuurlijk ook even

turen en aan het gedraai met hun hoofd is te zien dat zij dit niet gewend zijn. “Ik zie alleen maar zwart, oh nee toch niet, tjonge wat een mooi vogeltje, heb ik nog nooit gezien. Maar waar zit ie nou echt...?. De Grauwe Klauwier is een geweldige soort om bij mensen belangstelling voor vogels op te wekken. Ze zijn mooi, blijven lange tijd rustig op een vaste plek zitten en tonen

uitgebreid hun gedrag. Dat hoef je met die neurotische Matkoppen niet te proberen.

Na vijf dagen zitten de klauwieren nog steeds op hun vaste plekje, maar de roep om naar Praag te gaan klinkt steeds luider. Na een uitgebreid bezoek aan Goslar en Quedlinburg, Middeleeuwse pareltjes aan de voet van de Harz, vervolgen wij onze reis naar het oosten.

In memoriam Simon de Haas

Zondag 10 februari 2013 overleed Simon de Haas op 72-jarige leeftijd.

“Simon de Haas?” zullen sommigen van u zeggen, “wie is dat?”

En dat tekent nu helemaal Simon!

Nooit opvallend, nooit op de voorgrond, maar altijd een ‘doener’ die het liefst op de achtergrond bleef.

En wat heeft hij veel gedaan. Naast het vele dat direct met de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming te maken heeft was hij heel actief op andere vlakken, zoals werken als vrijwilliger op de R.K. begraafplaats aan de Gooweg.

Helemaal Simon; hij zag dat het onderhoud te veel was voor de daar werkzame beheerder.

Dan ga je niet ergens klagen, maar bied je aan om zelf ook af en toe eens de handen uit de mouwen te steken. En als regelmatig bezoeker van die begraafplaats heb ik met eigen ogen het resultaat kunnen zien!

Op de avonden die in het Jan Verwey Natuurcentrum werden georganiseerd zag je hem zelden, ik vroeg hem vaak mee, maar dat was nou eenmaal niet zo Simon’s ding.

Van Kees Erkelens hoorde ik dat hij jarenlang samen met Simon op maandag en vrijdagavond de hokken van het Vogelasiel aan het Dompad heeft schoongemaakt en veel stookolie-slachtoffers van een wisse dood heeft gered.

Ik mocht het genoeg hebben om samen met Simon een aantal jaren in het voorjaar één dag per week de paddenbescherming te doen.

Onze taak was ’s avonds, bij geconstateerde of vermoedelijke trek, tegen het donker de hekken te sluiten, zodat het verkeer door het nemen van een andere route niet de padden verpletterde, waardoor het merendeel van de padden de oversteek succesvol kon maken!

De volgende dag moesten de hekken om 7.00 uur weer worden geopend, omdat de trek dan vrijwel nihil was en het verkeer niet langer mocht worden gehinderd.

Ik stapte graag bij Simon in zijn auto; en dat ik stevast op een concert van Frans Bauer werd getrakteerd vergaf ik hem graag. . .

In het voorjaar van 2012, bij een wandeling langs De Zeereep, kwamen wij Simon nog joggend tegen – Simon was een sportman in hart en nieren – wij begroetten hem, maar zijn reactie was ‘anders’, het had iets verwards.

Het verontrustte ons een beetje, ‘wat zal er met hem aan de hand zijn’ dachten wij.

We zagen hem niet meer, tot hij in juli bij de ‘Week van de Keune Kust’ de fototentoonstelling bij de vuurtoren bezocht, waar ik ook exposeerde.

Tot mijn schrik zat hij toen in een door zijn zwager voortbewogen rolstoel en kon hij nauwelijks meer met je communiceren.

Zijn schoonzus vertelde dat hij was getroffen door een ongeneeslijke

en zeer progressieve hersenziekte.

Kort daarna kon hij niet meer thuis blijven en werd opgenomen in De Schutse.

Bij de bezoeken die wij daar brachten zag je de toestand van Simon zeer snel verslechteren en al snel herkende hij je niet meer.

De laatste maanden werd hij verpleegd in Leithenrode in Leiderdorp, waar hij 10 februari rustig is overleden.

15 februari vond de crematie plaats in crematorium ‘Rhijnhof’ in Leiden.

Een bescheiden maar o zo sociaal en sympathiek mens is ons ontvallen!

Piet Broekhof

Op het vinkentouw

Vorst en sneeuw brengen direct meer vogels naar de tuin. Een gemengd groepje groenlingen en vinken snoepen dan van de zonnepitten. De groenlingen eten uit de silo, de vinken ruimen de gevallen resten op. Vinken zijn van oudsher in Noordwijk, speciaal in de duinen, meer trek- dan broedvogels. Ik heb de indruk dat ze pas de laatste 10-20 jaar in de duinen zijn gaan broeden. Als trekvogel echter zijn ze al eeuwenlang in Noordwijk bekend. Op de trek naar het zuiden vonden veel vinken op de vinkenbanen in onze omgeving hun einde.

Voorzover bekend waren er vinkenbanen op Leeuwenhorst, onder aan de Duinweg en twee banen in het Vinkenveld. Vandaar de naam van dit laatste gebied.

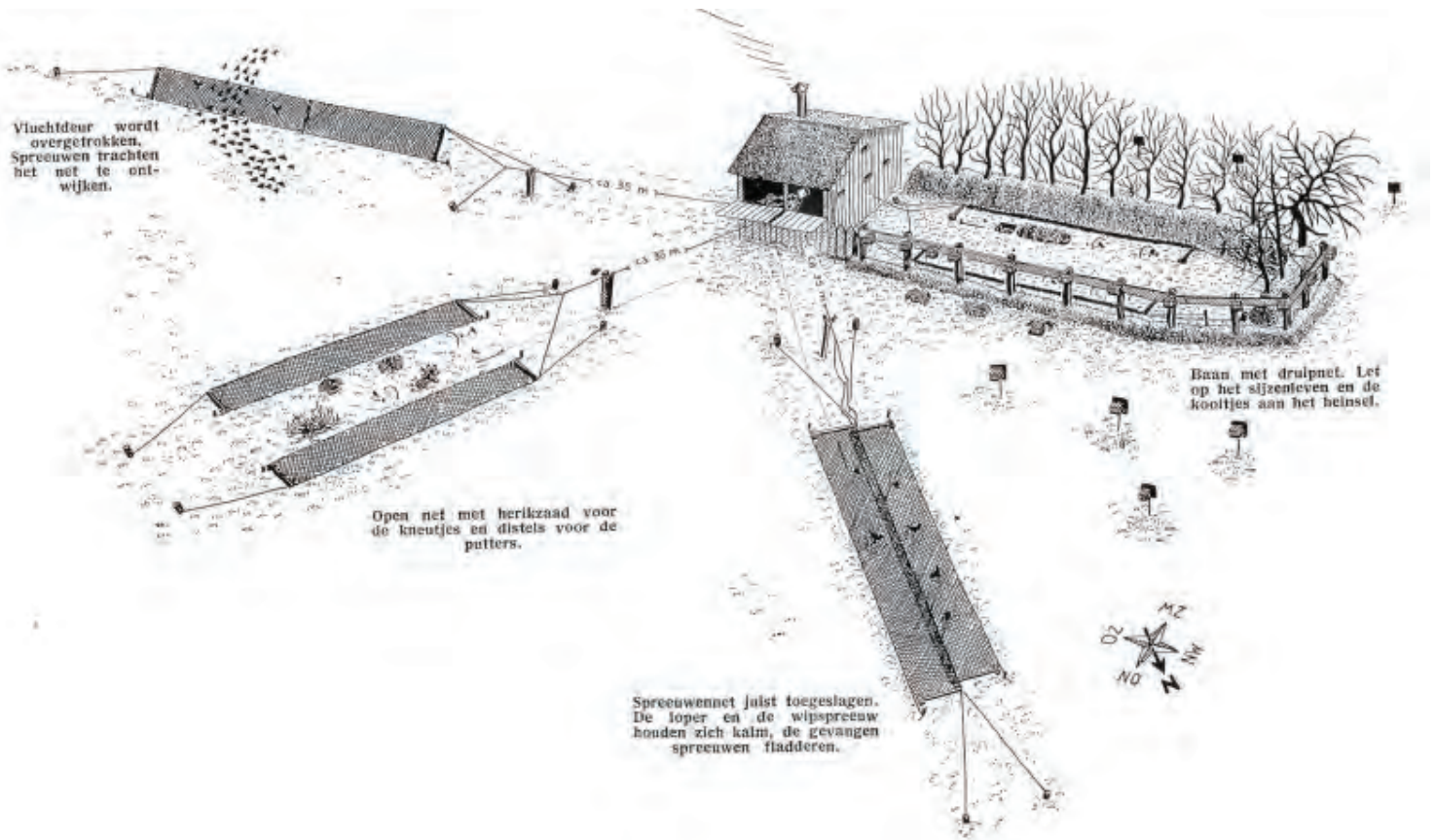
De heren (het vinken was geen werk voor dames) Oudenrogge en Alkemade bedreven hier de vinkensport. In het voortreffelijke boek van Matthey, *Vincken moeten vincken lokken*, wordt verteld dat in 1795 op een van deze banen in één slag 98 vinken werden buit gemaakt! De beste slag ooit in Nederland gemaakt.

Er zijn nog steeds vinkenbanen in gebruik. De gevangen vogels gaan echter niet meer de pan in, maar worden voorzien van een ringetje weer losgelaten. Er wordt ook wel gevangen met mistnetten waarin de vogels vastraken, maar het vangen met een net is het echte werk. Het is een enerverende belevenis om het eens mee te maken. Met een touw in de hand zit je in een hutje, turend naar het opengeslagen net op het veldje voor je. Als er vogels tussen de twee delen van het net zijn neergestreken trek je het net dicht. Ben je niet snel genoeg, dan zijn de vogels weer gevlogen. Je moet wat je noemt op het vinkentouw zitten!

Lang geleden had ik een bijzondere ervaring met een vink. Een kennis wandelde eens in het bos van Boulogne bij Parijs en vond een jonge vink. Kennelijk uit het nest gevallen. Zij stond net op het punt weer naar huis te rijden, dus nam het beestje mee. De vink kwam bij ons terecht en werd zorgzaam in het gezin opgenomen. We namen hem (of haar) zelfs mee op vakantie tot de vogel bijna zover was om op eigen wieken verder te gaan. Die laatste ochtend echter vonden we het vinkje met het kopje vastgeklemd in zijn drinkbak. Verdronken!

Aan mijn zorgplicht had ik niet voldaan. Ik zat wat je noemt niet op het vinkentouw!

W.Andelaar

Herinneringen van Gerrit Brouwer aan Jan Verwey

Jelle van Dijk

In 1965 nam Jan Verwey afscheid als directeur van het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) op Texel. Bij zijn afscheid boden vrienden hem een afscheidsbundel (*Liber Amicorum*) aan waarin zij aangaven hoe hun werk door Verwey beïnvloed was of waarin zij persoonlijke herinneringen ophaalden. Dankzij speurwerk van Edward Bonne, die van plan is een biografie over Jan Verwey te schrijven, kreeg ik de bijdrage van Gerrit Anton Brouwer voor dit *Liber Amicorum* in handen.

BROUWER, Gerrit Anton, 27 oktober 1898 – 25 juli 1981, bioloog, faunistisch ornitholoog en nationaal en internationaal vogel- en natuurbeschermer.

(foto uit K.H. Voous: "In de ban van Vogels").

Gerrit Brouwer was een jaartje ouder dan Jan Verwey en behoorde, zeker in de tijd dat Jan Verwey in Noordwijk woonde, tot zijn beste vrienden. Brouwer beschikte over voldoende financiële middelen om zich full-time met vogelstudie en natuurbescherming te kunnen bezighouden. Zijn studie biologie nam 14 jaren in beslag, omdat hij deze studie veelvuldig onderbrak voor vogelexcursies, het schrijven van artikelen, het

maken van studiereizen en het vervullen van allerlei bestuursfuncties. Veel meer dan de wat introverte Verwey kom je de naam van Gerrit Brouwer tegen in besturen van belangrijke organisaties zoals de Nederlandse Ornithologische Vereening, Vereeniging tot behoud van Natuurmonumenten in Nederland, Nederlandse Vereeniging tot Bescherming van Vogels, It Fryske Gea, Commissie van Advies van Staatsbosbeheer, Commissie voor Natuur- en Landschapsbescherming, enzovoort, enzovoort. Op 55-jarige leeftijd promoveerde hij op een lezenswaardig proefschrift dat ook nu nog wel wordt geciteerd: *Historische gegevens over onze vroegere ornithologen en over de avifauna van Nederland*. Brouwer publiceerde tientallen artikelen over de avifauna van ons land en verzorgde vele jaren, vaak in samenwerking met anderen waaronder ook Jan Verwey, de jaarlijkse waarnemingenrubriek in het tijdschrift *Ardea*.

In de bijdrage voor het gedenkboek voor Jan Verwey gaat Brouwer in op het ontstaan van hun vriendschap. Het eerste contact volgde na de oproep van Jan Verwey in *De Levende Natuur* om te komen tot het Trekstation Noordwijk aan Zee. Ook de oprichting van de Club van Trekwaarnemers komt ter sprake. We laten verder Gerrit Brouwer zelf aan het woord.

"Omdat wij vooral in de jaren 1918-1927, vóór jouw vertrek naar Batavia, geregeld contact hadden, wil ik hier graag enkele oude herinneringen ophalen.

Je beide artikelen over De Vogels van Noordwijk in 1915 en 1916 (in De Levende Natuur, jaargang 20 en 21) waren voor Miel Prager, Robby IJzerman en mij aanleiding om je uit te nodigen ook eens 'onze' (Wassenaarse) duinen te komen bekijken. Het eerste contact tussen ons kwam op 9 juni 1918 in alle vroegte tot stand, toen wij elkaar om 4.30u troffen bij het begin van de Wassenaarse slag, aan de ZW-hoek van het toen reeds verminkte landgoed "Rijksdorp". Jij was er iets eerder en rees op uit de berm van de weg! Even later arriveerde H.C. Delsman en wij bekeken eerst de reigerkolonie op Rijksdorp en daarna de zilvermeeuwenkolonie achter Duinrell. Hierna keerde Delsman terug naar Leiden, maar wij gingen verder door de Bierlap waar Miel en Robby ons aan de binnenduinrand achter Groot Haesebroek opwachtten.

Op jouw initiatief en gestimuleerd door onze gemeenschappelijke belangstelling voor de vogeltrek, bespraken wij op 6 augustus 1918 in je ruime kamer in Villa Nova met Dick Tollenaar de plannen voor een trekstation te Noordwijk aan Zee en in het septembernummer van De Levende Natuur stond niet alleen onze oproep om waarnemers en geld, maar bovendien een opwekking van Thijsse, waarin hij medewerking aan onze plannen bepleitte.

Hierna volgt de periode van het "Trekstation Noordwijk-aan-Zee", die begon met de vondst van

Puffinus puffinus yelkouan (tegenwoordig *Vale Pijlstormvogel* geheten, JvD) en eindigde met de late 'rushes' van 27 en 30 januari 1919. Het verslag vulde bijna een gehele aflevering van *Ardea* (jaargang 8, aflevering 1). Maar daarbij is het niet gebleven. Najaar 1919 kwam de Club van Trekwaarnemers tot stand, die eerst 10 en later 20 leden telde. In 1920 en in 1924-1928 werden gecyclosteerde maandoverzichten samengesteld; de belangrijkste gegevens daaruit werden in *Ardea* (jaargang 9 en volgende) gepubliceerd.

In 1921 nam het bestuur van de Nederlandse Ornithologische Vereeniging het initiatief tot een onderzoek naar de vogeltrek op Rottum, waarbij het de bedoeling was, dit door de Club van Trekwaarnemers te laten verrichten. Het betreffende verslag verscheen in *Ardea* (jaargang 11, pp. 47-79).

Tijdens je verblijf op Goeree wist je de medewerking te verkrijgen van de heer A. Melcher, opzichter van de vuurtoren "Het Westhoofd", die ons jarenlang (1924-1929) de dood gevonden vogels toezond. Geen sinecure als men weet dat deze vuurtoren op ruim 5 km van Ouddorp ligt (zie *Ardea* jaargang 18, pp. 140-161). Zo heeft de kleine Club van Trekwaarnemers ongetwijfeld een belangrijke bijdrage geleverd aan de totstandkoming van het Vogeltrekstation Texel, dat op 30 januari 1931 werd opgericht. Thans staat dit Vogeltrekstation onder leiding van Perdeck en is het ondergebracht in het Oecologisch Instituut te Arnhem.

Wij hebben in die jaren samen ook verschillende andere terreinen bezocht om bepaalde vogelsoorten te leren kennen. Enkele van die excursies en ook andere gebeurtenissen wil ik hier nog memoreren.

Op 26 augustus 1918 bezochten we de dennenaanplant achter Duinrell waar wij 's avonds met Miel Prager Nachtzwaluwen en Grielen hoorden en zagen. In februari, maart en mei 1919 bezochten we "de Duno" bij Oosterbeek in gezelschap van jachttopziener Hendriks als gids. We namen 'riviertrek' stroomopwaarts waar en vonden nesten van Glanskopmees, Goudvink, Boomklever en Draaihals. In de periode 19-26 april 1919 vonden we bij de achtste paal (dat is bij de huidige Langevelderslag, JvD) verscheidene nesten van Wulpen in de AW-duinen. In maart 1922 gingen we met de Groninger biologen naar de Leidse Hortus onder leiding van Prof. Janse. In juli 1924 ging ik voor een rustkuur van twee weken naar Goedereede, waar jij onderzoek deed naar de paringsbiologie van Blauwe Reigers.

Op 16 maart 1926 was ik bij je promotie in Leiden, waarbij Boschma en ik als je paranimfen fungeerden en 's avonds behoorden we tot je gasten in "In den Vergulden Turk" samen met Dr. Jac. P. Thijssse en zijn vrouw.

In de periode 28-31 oktober 1926 maakten we een tocht naar de vuurtorens van Terschelling en Ameland samen met Bierman, Haverschmidt en Schimmelpenninck van der Oije, waarbij de laatste met zijn Fordje voor de verbinding Harlingen-Holwerd zorgde.

Op 22 april 1933 was ik in Den Helder bij de officiële in gebruikname van het nieuwe onderzoeksvaartuig "Max Weber", waarvan ik me herinner hoe jij Mevr. Weber - van Bosse over de hellende loopplank aan boord hielp!

In 1918 ontving ik een enthousiast rapport van je over je bezoek aan Griend (16-19 juli 1918). Ik kon dat rapport later heel goed gebruiken voor het boek "Griend" in 1948.

Veel is er sinds die jaren veranderd: Rijksdorp en Duinrell, Puik en Duin en Leeuwenhorst, de omgeving van de achtste paal, de bebouwing bij "de Duno" nabij Oosterbeek, terwijl er voor het Grevelingen-bekken een plan is ontworpen waarbij Hompelvoet, Westpunt en het Springersdiep tot één groot recreatiegebied zullen worden! En wat zal de toekomst van de Waddenzee zijn? Ondanks deze sombere slotzin verheug ik mij over de vele goede uren die wij samen beleefd hebben.

Bilthoven, september 1965".

In het stuk van Gerrit Brouwer worden enkele namen van vroegere ornithologen genoemd. Zo noemt Brouwer enkele personen die bij de eerste kennismaking op 9 juni 1918 (om half vijf 's morgens bij de Wassenaarse Slag!) aanwezig waren. Henk Delsman die uit Leiden kwam fietsen, was 13 jaar ouder dan Jan Verwey. Hij was een gepromoveerde zeebioloog en bekleedde hoge functies bij onderzoeksinstituten in ons land en in Nederlandsch Indië. Vermoedelijk dankzij deze Delsman kreeg Verwey later een aanstelling in Batavia aan het Laboratorium van het Onderzoek der Zee en later na terugkeer in Nederland een baan aan het Rijksinstituut voor Onderzoek der Zee in Den Helder.

Over Robbie IJzerman en Miel Prager is niet zoveel bekend. Jan P. Strijbos vermeldt in zijn memoires (het boek "Vogelvrij" uit 1976) dat beide heren ook mee gingen doen aan de vogeltrektellingen in Noordwijk aan Zee. Daarbij vertelt Strijbos dat Robbie IJzerman later als geoloog naar Suriname vertrok en dat Miel Prager, na een aantal jaren in Nederlandsch Indië, bioscoopondernemer in Haarlem werd.

Dick Tollenaar was een Haagse vogelaar die later op Java belandde en daar volgens Thijssse, die hem in december 1930 bezocht, "woonde als in een paleis." Ook Jan Verwey, toen ook werkzaam in Batavia, kreeg in die tijd bezoek van Jac. P. Thijssse.

Brouwer noemt de promotie van Jan Verwey in 1926 waarbij hij met Hilbrand Boschma als paranimf optrad. Deze Boschma was enkele jaren ouder dan Jan Verwey en was ook vele jaren als bioloog actief in Nederlandsch Indië. Enkele jaren na zijn terugkeer in ons land werd hij directeur van het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie in Leiden (1934-1958).

Bij de excursie in 1926 noemt Brouwer de namen van Bierman en Haverschmidt. Bierman was een paar jaar jonger dan Jan Verwey en vond later naast zijn praktijk als neus-, oor- en keelarts nog tijd om voorzitter van de Nederlandse Ornithologische Unie te zijn. François Haverschmidt was 20 jaar oud bij genoemde excursie. Hij werd eerst bekend door zijn jaaroverzichten in het tijdschrift *Ardea*, onder andere over Ooievaars. Na de Tweede Wereldoorlog ging hij naar Suriname en vervulde daar hoge functies bij Justitie. De enorme kennis die hij opbouwde over de Surinaamse avifauna bundelde hij in een lijvig boekwerk: *Birds of Surinam* (1968).

Uit het voorgaande blijkt duidelijk dat het vooral de hoger opgeleiden en welgestelden waren die zich met

vogelstudie en natuurbescherming bezig hielden. De Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland had tot in de jaren dertig niet meer dan zo'n 15.000 leden. Pas in de jaren vijftig en zestig neemt de belangstelling voor natuurbescherming en vogelstudie in alle lagen van de bevolking sterk toe. In die tijd worden overal in ons land vogelwerkgroepen opgericht en sluiten honderdduizenden zich aan bij Natuurmonumenten.

Literatuur

Coesl M. 2012. *Wanhoop nooit aan vooruitgang. Brieven van Jac. P. Thijsse*. Uitgeverij Boom, Amsterdam.
 Strijbos J.P. 1976. *Vogelvrij*. Uitgeverij Schuyt & co, Haarlem / Antwerpen.
 Voous K.H. 1995. *In de ban van vogels*. Uitgeverij Scheffers, Utrecht.

EXCURSIE MET JAC P THYSSE IN DE Δ-W DUINEN. FEBRI 1923. V. L. N. R.: JAN VERWEY, MEVR. X., JAC P THYSSE, KEES OIPKES, THERA BENTHEM JUTTING, W. G. N. V. D. SLEEN EN MEVR. V. D. SLEEN.

BY DE LEPELAAR-KOLONIE IN DE NAAR- DERMEER 24 MEI 1919.

Het eerste contact met Jan Verwey kwam tot stand via „De Levende Natuur“, ons allen bijblad. Daarom had ik bij draagen van zijn hand gelezen vooral ook in de reedsreeds. Naag en by korte mededelingen Jac. P. Thijsse liet daarom nimmer na om te werken tot nader onderzoek, tot daar een of of „wie weet er meer van“. So verduidelij er in het nummer van september 1918 een oproep van Jan Verwey om G. A. Brouwer om waarnemers voor het „Rechtshand Noordwijk aan Zee“ Jac. P. Thijsse deed ook nog een dienst in het ree je, schreef in een openbare bijdrage by en „Hradk van een reep Hymp athiele Eustwacht“. My gaven om onmid- dellyk op en wilden graag en deeg of wat naar de behdende vogelrekken komen kijken. So ontstond het eerste persoonlijk contact. Dat contact is nooit meer verbroken. Daarvoor en voor je trouwe vriendschap, dan ook ik je hartelyk dank
Jan P. Strijbos

Pagina van Jan P. Strijbos (1891 - 1983) voor het Liber Amicorum van Jan Verwey.
 bovenste foto: excursie in de Amsterdamse Waterleiding-duinen in 1923. Links Jan Verwey; in het midden Jac. P. Thijsse (met hoed).
 onderste foto: Jan Verwey op 24 mei 1919 in het Naardermeer.

Ringennieuws

Hein Verkade

Vogels worden al meer dan honderd jaar geringd. Dit heeft inmiddels veel informatie over talrijke soorten opgeleverd. Er moet echter veel moeite worden gedaan om aan die informatie te komen. Van de meeste geringde vogels wordt nooit meer iets vernomen. Bij zangvogels ligt het percentage terugmeldingen onder de één procent. Dat men steeds is doorgedaan met deze methode van onderzoek komt doordat alternatieven lang op zich hebben laten wachten. In de jaren tachtig van de vorige eeuw komen nieuwe mogelijkheden in het vizier; dit bijna letterlijk, want het kijken door een telescoop wordt snel populair. Het lukt sommige geduldige spotters zelfs om de aluminiumringen van bijvoorbeeld Kokmeeuwen af te lezen. Dit brengt de onderzoekers op het idee de wat grotere vogels van kleurringen met unieke inscripties te voorzien. Het blijkt een gouden greep, want de waarnemingen stromen vervolgens binnen. Er is een nieuw tijdperk aangebroken. Vogels kunnen nu voor een deel gevolgd worden tijdens hun leven. Het sturen van 'life-histories' naar de waarnemer werkt als stimulans om nog actiever naar kleurringen te zoeken. Je komt immers te weten waar de vogel vandaan komt en op welke plekken in de wereld hij nog meer is gezien. Het levert in enkele jaren meer informatie op over de betreffende vogelsoort, dan in de honderd jaar 'klassiek' ringen ervoor. Je komt ook in contact met onderzoekers uit heel Europa, wat interessante nieuwe inzichten oplevert. Wat dit zoal inhoudt, beschrijf ik aan de hand van vier voorbeelden van het afgelopen jaar in Noordwijk.

Scholekster LR-GCWH *van strand naar soos naar.....*

De kleurringen worden meestal gecodeerd doorgegeven. Bovenstaande code staat voor: aan het linker bovenloopbeen een rode ring, aan het linker onderbeen een groene ring met de letter C, en aan het rechter onderbeen een witte ring met de letter H. De telescoop wordt op 10 maart bewust gericht op een groepje Scholeksters langs de oever van het Fagelen bij Oud-Leeuwenhorst. Een jaar eerder, in maart 2011, werd hier bij toeval een geringde vogel in een zgn. soos ontdekt. Een groep Scholeksters, die in het vroege voorjaar op een vaste plek samenkomt, voordat zij zich als broedvogel vestigen in de landerijen daaromheen, wordt een soos genoemd. Aangezien Scholeksters buitengewoon trouw zijn aan dit soort plekken en ook nog eens heel oud kunnen worden, is deze speurtocht de moeite waard. Het duurt niet lang of de geringde vogel komt in beeld op exact dezelfde plaats als in 2011! Tegenwoordig kun je je waarneming met een inlogcode direct invoeren via het programma 'wadertrack'. Een voordeel is dat de life-history, in gewoon Nederlands 'levensloop', daarna direct verschijnt. Dit geheugen is beter dan mijn eigen herinnering, want nu blijkt dat ik de vogel in februari 2002 al eens heb waargenomen op het Noordwijkse strand. In de levensloop staat, dat hij in januari 2002 als 3 jaar oude vogel is geringd in de Mokbaai op Texel. Uit terugmeldingen tot nu toe komt

het beeld naar voren van een vogel die vermoedelijk ergens in de Bollenstreek broedt, na de broedtijd naar Texel vliegt en aan het eind van de winter langs de kust afzakt naar het strand van Noordwijk, dan richting de soos bij Oud-Leeuwenhorst verhuist en vervolgens zijn territorium weer opzoekt. Je moet dus niet gek opkijken als je hem in het voorjaar een keer tegen het lijf loopt in de Zwetterpolder of polder Boekhorst. De vogel is inmiddels 14 jaar oud. Respectabel zal je denken, maar een Scholekster kan gemakkelijk 40 jaar oud worden, dus in maart 2013 richt ik mijn kijker weer op de soos in Oud-Leeuwenhorst.

Geelpootmeeuw geel S3E4 *op de noordelijke toer*

Tijdens de reguliere telling op 8 oktober zit een groep meeuwen op het strand bij paal 73. Eén adulte meeuw is geringd met een gele ring met de code S3E4. Het blijkt eenvoudiger de ring af te lezen dan de vogel op soortnaam te brengen. Verschillende kenmerken worden genoteerd: zeer bleekgele poten die eigenlijk bijna kleurloos zijn, forse zwaar gestreepte winterkop, oranje oogring, rugkleur als zilvermeeuw, zeker niet donkerder. Tja wat moet je daarmee aan, een hybride of een nog net niet volwassen vogel? Wanneer het een volwassen Geelpootmeeuw zou zijn, dan is hij in deze tijd van het jaar stralend wit met een iets donkerder blauwgrijze rug en diepegele poten. Maar ja, een forse kop met feloranje oogring en fletsgele poten pleiten ook niet direct voor een Zilvermeeuw. Alle hoop wordt gevestigd op de ring, die waarschijnlijk meer duidelijkheid zal verschaffen. Gezien het vermoeden van een hybride vogel wordt eerst in de buurt gezocht, mogelijk Noord-Frankrijk of West-Polen. De vogel past echter in geen van de ringprojecten uit die streken en ook niet in de Zilvermeeuw projecten uit de buurt. Teneinde raad zoek ik verder via de Belgische ringensite van Dirk Raes. Daar komt uit naar voren dat er in Kroatië Geelpootmeeuwen worden geringd met gele ringen waarvan de code begint met een S. Dus een e-mail richting Zagreb gestuurd in de hoop ooit iets te horen. Een dag later klare taal van Jelena uit Kroatië: '*Yes, it is our gull - one that likes the Netherlands very much.*' De vogel is als *Larus michahellis* ofwel Geelpootmeeuw op 31 mei 2008 geringd op het bekende eiland Krk in de Adriatische Zee. Helaas wordt niet vermeld of het op dat moment een nestjong of een volwassen vogel was.

In de winters daarna wordt de vogel afwisselend in Nederland en Wallonië waargenomen.

Opvallend is dus dat deze meeuw meer dan 1000 kilometer in noordelijke richting is gevlogen. Dat zit niet zo in het beeld wat wij hebben over trekkende vogels. De Scholekster van hierboven doet dat eigenlijk op veel kleinere schaal ook.....

Stormmeeuw wit POP1 *hernieuwde kennismaking met Estland*

Op Sinterklaasdag zitten er vele honderden Stormmeeuwen op het strand. Een adulte vogel bij paal 76 draagt een witte ring met code POP1. Dit roept direct

de herinnering op aan de beroemde Stormmeeuw wit PA14 die jarenlang iedere winter op een schoorsteen aan de Weteringkade te vinden was. Ringen waarvan de code begint met de letter P, zijn veelal afkomstig uit Estland.

Dit blijkt juist, want Kalev Rattiste uit Estland is de ringer. Wit POP1 is in 2005 als nestjong geringd en als broedvogel vanaf 2008 ieder jaar in diezelfde kolonie present. De sinterklaaswaarneming in Noordwijk blijkt de eerste buiten de kolonie te zijn!

In het daaropvolgende mailverkeer komt natuurlijk het unieke verhaal over PA14 weer ter sprake. Deze vogel was in 1981 geringd en tot 2004 een trouwe wintergast in Noordwijk. In een eerdere strandloper is onder, de titel 'antieke Rus wordt moderne Est', het levensverhaal van deze vogel beschreven.

Kalev geeft graag informatie en dat is leuk. Hij schrijft dat inmiddels alle 660 Stormmeeuwen in zijn kolonie een kleurring dragen. Dat betekent dat hij een unieke dataset met complete stambomen en omzwervingen van al deze meeuwen heeft. Hij vermeldt dat de oudste vogel in zijn kolonie, net als PA14, in 1981 is geboren en nu dus 32 jaar oud is. Deze vogel heeft haar vaste winterplek in Groot-Britannië.

Drieteenstrandloper Y6RWYG plaatstrouw !??

Op 5 november fiets ik met Jan Jacobs over het strand en zien we een geringde drieteenstrandloper bij paal 73. Dat is mooi, maar dan moet je deze dribbelaar nog wel even rustig in de telescoop krijgen om hem af te kunnen lezen. Na een aantal pogingen lukt het. Aan de linkerpoot een witte en een rode ring en aan de

rechterpoot een groene en een gele ring met daartussen een gele vlag. Onderzoeker Jeroen Reneerkens omschrijft dit als Y6RWYG. De gele vlag duidt op een ringplaats in het Waddengebied, in dit geval het eiland Griend. Rien Sluijs en ik zien op 13 november dezelfde vogel op dezelfde plek.

Vervolgens zie ik de vogel steeds op die plek op 30 november, en op 5, 8 en 13 december. Een zeer plaatstrouwe vogel..... tot Jeroen de levensloop van de vogel toestuurt. Y6RWYG is op 16 november waargenomen en gefotografeerd op het strand van Terschelling door Jaap Vink en Hans en Eefje van Stijn, drie leden van de Noordwijkse vogelvereniging! Plaatstrouw is dus ook maar betrekkelijk. Vermoedelijk hebben Drieteenstrandlopers meerdere 'vaste' plekken die zij bezoeken wanneer daar voldoende voedsel voorhanden is. Hoe zij weten op welk moment zij op welke plek zij moeten zijn, is nog niet duidelijk.

Uit bovenstaande bloemlezing wordt duidelijk dat het individueel kleurringen van vogels heel veel informatie oplevert, maar ook nieuwe vragen oproept. Dat maakt het interessant en spannend.

Zie je een vogel met kleurringen, meestal een meeuw of een steltloper, probeer deze dan af te lezen of maak er een foto van. Zo leren we steeds meer van die soorten, wat ook hun bescherming weer ten goede komt. Voor hulp bij het vinden van een ringproject kun je terecht op de site van Dirk Raes: <http://www.cr-birding.org/>

Drieteenstrandloper Y6RWYG op het strand van Terschelling op 16 november 2012. Foto: Jaap Vink

Tuinvogeltelling 2013

Jelle van Dijk

Voor de tiende maal werd dit jaar de Nationale Tuinvogeltelling gehouden, georganiseerd door Vogelbescherming Nederland en Sovon. In het weekend van 19 en 20 januari namen 48.735 tellers de moeite om een half uur lang de vogels in hun tuin te tellen om daarna de resultaten naar Vogelbescherming Nederland te sturen. Een ongekend hoog aantal! Vorig jaar bedroeg het aantal deelnemers 'slechts' 33.000. Via de plaatselijke bladen en de website van onze vereniging (www.strandloper.nl) werd gevraagd de resultaten ook naar mij op te sturen voor het maken van een plaatselijke overzicht. Weliswaar kan iedereen de resultaten per postcodegebied opvragen (website www.tuinvogeltelling.nl), maar hiermee kom je niet aan de weet waar de getelde tuinen precies liggen. De oproep resulteerde in 55 tellingen uit Noordwijk en omgeving, waarvan ongeveer de helft van eigen leden afkomstig was. Er zijn dus nog heel wat vogelliefhebbers die geen lid van onze vereniging zijn! Die 55 inzendingen vormen een mooi resultaat vergeleken met 2012 (40 tuinen) en 2011 (17 tuinen). Van de ingestuurde tellingen kwamen er 37 uit Noordwijk, negen uit Noordwijkerhout, terwijl Sassenheim, Voorhout en Valkenburg elk twee tellingen leverden en Katwijk-Noord, Rijnsburg en Hillegom elk goed waren voor één telling. De Noordwijkse tuinen waren als volgt over de wijken verdeeld. Noordwijk aan Zee (14): Duinpark 5, overig 9; Noordwijk-Binnen (23): Grashoek 6, Boerenburg 5, Vinkeveld 6, overig 6. Evenals bij de landelijke telling werden ook in onze regio meer vogels geteld dan in voorgaande jaren. Dat werd enerzijds veroorzaakt door het grotere aantal deelnemers, maar nog meer door de winterse omstandigheden. Het telweekend viel namelijk midden in een vorstperiode die voor een flink sneeuwdek had gezorgd. Bij zulke winterse omstandigheden trekken meer vogels naar de woonwijken dan in perioden zonder winterkou. De opvallendste soort in dit verband was de Kramsvogel, een soort die vorig jaar geheel in de Noordwijkse tuinen ontbrak. Nu was de Kramsvogel in 12 tuinen aanwezig waarbij in totaal 26 ex. geteld werden, de meeste (11 ex.) bij de fam. Van Kekeran in Duinpark. Ook waren er dit jaar zeven tuinen waar meeuwen aan de grond kwamen, vermoedelijk alle gelokt met uitgestrooid brood. In de afgelopen jaren werden alleen meeuwen gemeld uit de daktuin van Hein Verkade.

Kramsvogel in Boerenburg foto: Kees Erkelens

Talrijkste soorten

Veruit de talrijkste soort was ook dit jaar weer de Huismus, maar evenals in voorgaande jaren ontbrak de Huismus in bijna de helft van de tuinen. In voorgaande jaren telde Jos Zonneveld (rand van het Vinkeveld) steevast de meeste Huismussen (2011: 35 ex.; 2012: 38 ex.), maar nu moest hij met 15 Huismussen tevreden zijn. Mussenrijke tuinen waren nu te vinden aan de Dahliastraat (22 ex.), Boekerslootlaan (22 ex.) en aan de Boekhorstlaan in Voorhout (25 ex.).

Op de tweede plaats wat talrijkheid betreft staat de Vink.

Deze soort is gelijkmatiger verspreid en ontbrak maar in weinig tuinen. De meeste werden gezien in het Breloftpark (10 ex.), aan de Duinkant (10 ex.) en aan de Boekhorstlaan in Voorhout (10 ex.). Opvallend talrijk was dit jaar ook de Spreeuw. De verspreiding heeft hetzelfde patroon als de Huismus: lang niet in elke tuin, maar wel in groepjes. Opvallend waren de aantallen in het Vinkeveld: Penhoren (9 ex.), Tolhoren (8 ex.) en Hoogtij (10 ex.). Alleen in een tuin aan de Joghtlaan in Valkenburg werden er meer gezien (16 ex.).

Meest verbreide soorten

Evenals in voorgaande jaren kende de Merel de grootste verspreiding. Slechts in twee tuinen waren geen Merels te zien. In veel gevallen ging het om slechts één of twee Merels per tuin. Meerdere waarnemers gaven aan dat Merels elkaar slecht verdragen en zich ook agressief gedragen ten opzichte van Kramsvogels. Het omgekeerde werd trouwens ook eenmaal meegedeeld!

De Turkse Tortel, vorig jaar in vrijwel evenveel tuinen als de Merel te zien, ontbrak nu in ruim 20 tuinen. Ook het aantal per tuin was bij deze telling lager dan in voorgaande jaren. Alleen een tuin in de wijk Elsbroek in Hillegom telde een groepje van acht tortels. Waarom de Turkse Tortel dit jaar duidelijk minder talrijk was dan in voorgaande jaren, is niet aan te geven.

Op de derde plaats wat verspreiding betreft staat de Roodborst. In vrijwel alle tuinen ging het om één vogel. Bekend is dat zowel mannetje als vrouwtje een eigen winterterritorium verdedigen tegen soortgenoten. Bijzonder was daarom de waarneming in een tuin aan de Dreefkant waar op een gegeven moment drie Roodborsten te zien waren.

Vogelrijkste tuinen

Meer dan in andere jaren zal het aantal vogels in de tuin vanwege het winterweer beïnvloed zijn door het

regelmatig voeren. Door de sneeuw hadden duinen, landgoederen, boomsingels en groenstroken minder te bieden dan in andere jaren. Bij de twee voorgaande tellingen kon gesteld worden dat veel vogelrijke tuinen vooral bij ruime groenvoorzieningen waren te vinden zoals de groene long van Duinpark, De Zuid, en het Breloftpark. Nu was dit effect minder duidelijk en waren er ook opvallend vogelrijke tuinen in dichtbebouwde woonwijken met weinig groen.

Bijzonder vogelrijk was ook dit jaar weer de tuin van Jan Veeckind in het Breloftpark: 50 ex. verdeeld over 16 soorten waarbij bijzondere soorten als Holenduif, Halsbandparkiet en Keep. De tuin van Mevr. Otte in een bungalowpark langs de Duinweg scoorde ook goed: 61 ex. verdeeld over 14 soorten, waarbij ook de Halsbandparkiet gesignaleerd werd. Andere tuinen met flink wat soorten en leuke aantallen waren die van Kees Erkelens in Boerenburg (11 soorten, 37 ex.), Sjaan van Kekeran in Duinpark (13 soorten, 29 ex.), fam. Van Duivenboden aan de Duinkant (14 soorten, 32 ex.), Ineke van Dijk aan de Duinkant (13 soorten, 37 ex.), Jan Jacobs aan de Prins Bernhardstraat (14 soorten, 32 ex.), Jos Zonneveld aan Hoogtij (12 soorten, 49 ex.), Jelle van Dijk in Duinpark (15 soorten, 43 ex.), Wil Nekkers en Wim Kuijper aan de Dreefkant (11 soorten, 31 ex.), Koos Vogelesang aan de Oranje-Nassaustraat (13 soorten, 44 ex.), Ab Steenvoorden aan de Boekerslootlaan (11 soorten, 39 ex.), Sam & Fietje van der Mey in Rijnsburg (13 soorten, 39 ex.), Mariska de Graaf in Voorhout (12 soorten, 78 ex.) en Marit Hogervorst aan het Westeinde in N'hout (11 soorten, 42 ex.). Helaas waren niet overal veel vogels te zien. Tuinen met bijzonder weinig vogels lagen aan de Boerenburgerweg in Noordwijk-Binnen (1 Merel, 7 Kauwen, 5 Huismussen) en aan de Piet Heinstraat (1 Merel, 4 Kauwen) en de Golfweg (1 Roodborst), beide in Noordwijk aan Zee.

Bijzondere soorten

Deze winter worden opvallend vaak Boomklevers buiten de bekende broedgebieden (Offem, Leeuwenhorst) waargenomen. Bij deze tuinvogeltelling verscheen deze soort ook in twee tuinen. Dat was het geval bij de fam. De Jong in het Breloftpark en bij Ton Wilbrink aan de Plattanderlaan in Sassenheim-Noord.

Veel minder dan de Kramsvogel kwam de Koperwiek naar de huizen toe. In slechts vier tuinen werd een Koperwiek gezien, steeds maar één ex.: Prins Bernhardstraat, Vinkeveld (Zilvermeeuw), Grashoek (Duinkant) en Duinpark (W. van Beelenstraat).

Hoewel de Zwartkop regelmatig in ons land overwintert, blijft een winterwaarneming toch een bijzonderheid. Dit jaar kwam er één waarneming binnen: Annelies Marijnis zag op 20 januari (en ook op de dag daarna) een Zwartkop op haar balkon in Katwijk-Noord.

Bij een telling van een half uur zie je vaak een Merel of een Vink die de gehele telperiode aanwezig blijft. Andere soorten zijn maar eventjes op dezelfde plaats en je moet dan geluk hebben om die soort op je lijstje te krijgen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de Staartmees. George Hageman (Boerenburg) zag een groepje van 7 ex. passeren en de fam. Van den Berg (wijk Elsbroek,

Hillegom) scoorde 2 ex. Zo'n kort verblijf is ook typerend voor de Grote Bonte Specht. Sommige tellers merkten op dat deze soort dagelijks langs kwam, maar net niet tijdens de telling. Nu slechts twee meldingen: Voorhout (Leeuwerikstraat) en Noordwijkerhout (Schippervaartweg).

De Sperwer werd dit jaar in geen enkele tuin gezien. Dat er wel degelijk een Sperwer de tuinen afstroopte, bleek uit de foto die Willem Krol op 17 januari in de Jac. Urlusstraat (Noordwijk aan Zee) nam. Hierop is te zien dat een sperwervrouwje een Turkse Tortel plukt. Vermeldenswaard is ook de Blauwe Reiger die Piet Broekhof (Grashoek) een dag voor de telling bij zijn vijvertje zag. Deze reiger keerde na het telweekend terug en greep daar een Kramsvogel, die vervolgens verdronken en genuttigd werd. Dat nam alles bij elkaar een half uur in beslag!

Lijst van waargenomen soorten, gerangschikt naar het aantal tuinen. Tussen haakjes staat het aantal exemplaren voor alle tuinen samen.

1.	Merel	53 (136)
2.	Koolmees	47 (114)
3.	Roodborst	40 (50)
4.	Vink	37 (144)
5.	Kauw	35 (129)
6.	Turkse Tortel	34 (72)
7.	Huismus	30 (261)
8.	Spreeuw	30 (142)
9.	Pimpelmees	30 (53)
10.	Heggenmus	30 (39)
11.	Houtduif	22 (46)
12.	Ekster	15 (29)
13.	Groenling	12 (36)
13.	Kramsvogel	12 (26)
14.	Zanglijster	10 (11)
15.	Gaai	8 (8)
16.	Winterkoning	6 (6)
17.	Kokmeeuw	5 (22)
18.	Zilvermeeuw	4 (12)
19.	Zwarte Kraai	4 (7)
20.	Koperwiek	4 (4)
21.	Stadsduif	3 (18)
22.	Ringmus	3 (11)
23.	Stormmeeuw	2 (13)
24.	Staatmees	2 (9)
25.	Halsbandparkiet	2 (5)
26.	Grote Bonte Specht	2 (3)
27.	Boomklever	2 (2)
28.	Boomkruiper	2 (2)
29.	Putter	1 (5)
30.	Holenduif	1 (2)
31.	Grote Lijster	1 (1)
32.	Zwartkop	1 (1)
33.	. Keep	1 (1)

Waarnemingen oktober, november, december 2012

Peter Spierenburg

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht is te vinden van de vogels die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Statistieken

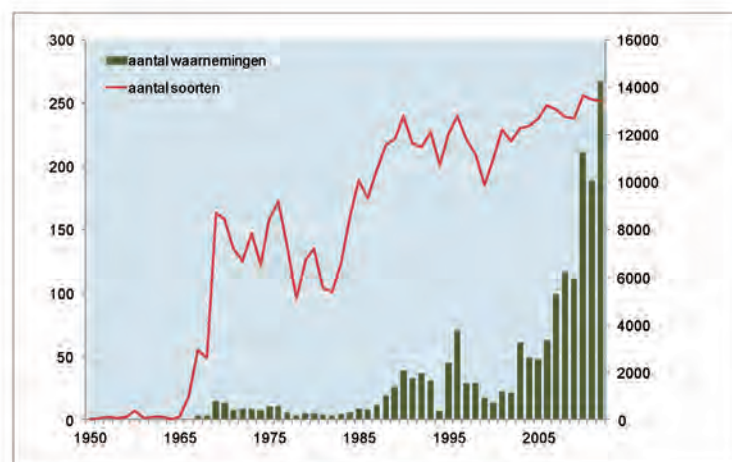
Tijdens de lezing 'Wie is dat toch met die telescoop' vertelde Rob van Hattem hoe hij de mensen had geselecteerd voor de interviews in het boek. Als je meer dan 300 vogelsoorten in Nederland hebt gezien, is dat een indicatie dat je zeer actief met je hobby bezig bent en af en toe eens binnen Nederland op zeldzame soorten afgaat. In 'Tussen Tulpen en de Zee' kwamen we op een totaal van 333 soorten die ooit zijn waargenomen in het Noordwijkse waarnemingsgebied. Je kunt dus ook dicht bij huis een eind komen! Tussen die 333 soorten zitten natuurlijk veel zeldzaamheden, die soms maar één keer hier zijn gezien. Dat het niet zomaar een lijstje is, blijkt wel uit het feit dat sinds het verschijnen van het boek er nog geen enkele aan toegevoegd is. Dit jaar is er wel een goede kandidaat: op 7 oktober vloog een **Zwartkeellijster** over de Puihoop (RR ea). De ervaren waarnemers daar zagen de vogel goed, maar helaas was de tijd te kort voor foto's. Hopelijk wordt de waarneming aanvaard door de commissie dwaalgasten Nederlandse avifauna en kan hij op de lijst.

Hoeveel soorten van de Noordwijkse lijst kun je nu zien in Noordwijk? Ab Steenvoorden vroeg zich dat af en heeft dit jaar geprobeerd om zoveel mogelijk soorten op te sporen. Uiteindelijk stokte de teller bij 229 soorten. Ondanks dat hij er pas in de tweede helft van het jaar echt op is gaan letten, miste hij niet veel soorten. In totaal zijn er 252 soorten gezien dit jaar, driekwart van de totaalijst. Dit is geen uitzonderlijk getal. Sterker nog, de afgelopen drie jaar schommelde het steeds rond dit aantal: 256 in 2010, 253 in 2011 en 252 in 2012. Je kunt je voorstellen dat als er meer waarnemingen binnenkomen, d.w.z. er meer vogels is gekeken, dat ook meer soorten oplevert. In figuur 1 is te zien hoe het aantal doorgegeven waarnemingen per jaar en het aantal soorten is gegroeid. Let eens op het jaar 1959, de eerste invoer in www.waarneming.nl. Jaap Vink heeft met terugwerkende kracht voor dat jaar zeven waarnemingen ingevoerd: zeven

soorten. Je ziet daarna een aantal perioden waarin het aantal waarnemingen toeneemt en tegelijkertijd ook het aantal soorten. Eerst eind jaren zestig met de start van het waarnemingenarchief, dan opnieuw in de jaren tachtig met de start van de SOVON telprojecten en nog eens sinds de start van www.waarneming.nl in 2005. We lijken nu aan een soort plafond te zijn gekomen. Ondanks dat er in 2012 een kwart meer waarnemingen (14.000!) zijn binnen gekomen dan in topjaar 2010, blijft het aantal soorten ongeveer gelijk. Het is duidelijk: er zijn elk jaar zo'n 252 soorten te zien rond Noordwijk. Als daarvan dan 91% ook echt wordt gezien, zoals Ab

in 2012, dan is dat een bijzondere prestatie. Overigens was er in 2012 een aantal opvallende afwezigen. Dit jaar leverde voor Noordwijk geen Vorkstaartmeeuw op, geen Baardman, geen Fluiter, geen Grote Barmsijs. Daar staat een aantal mooie dwaalgasten tegenover: een **Siberische Boompieper** bij de Sint Bavo, een **Kleine Vliegenvanger** op de begraafplaats aan de Oude Zeeweg en een **Taigaboombkruiper** in de AWD.

Figuur 1: Aantal waarnemingen en aantal soorten per jaar in het Noordwijkse waarnemingsgebied. Bron: www.waarneming.nl en waarnemingenarchief vereniging

De atlas

Op 1 december is het atlasproject van SOVON van start gegaan. In drie jaar tijd moet heel Nederland, in blokken van 5 bij 5 km, onderzocht zijn op wintervogels en broedvogels. Rond Noordwijk is dit jaar van start gegaan met een aantal blokken. December was qua weer niet erg gunstig: veel regen en wind. In het bos wordt het dan lastig de mezengroepjes op te zoeken. In zee zie je bij teveel golfslag weinig van de vogels die daar verblijven. Desondanks is er een vliegende start gemaakt en zijn de tellers al veel leuke dingen tegen gekomen. Het onderzoek is een mooie gelegenheid om eens met de stofkam door het gebied heen te gaan en te gaan kijken op plekken waar je anders nooit komt. Zo stuit je dan, zoals Jelle van Dijk, op een overwinterende **Zwarte Roodstaart** in De Klei. In de blokken die deels de zee in steken, kwamen verschillende zeevogels op de lijst: **Zeekoet**, **Roodhalsfuut**, **Dwergmeeuwen**, veel **Zwarte Zee-eenden**, met ook enkele **Grote Zee-eenden**. Bijzonder waren de **Kleine Jagers** die nog voor de kust aanwezig waren. Normaal zijn deze in december allang vertrokken naar hun overwinteringsgebieden voor de kust van Afrika. De waarnemingen die via www.waarneming.nl worden doorgegeven, blijken een belangrijke bijdrage te leveren aan het atlasonderzoek. Zo kun je tijdens je telling net te laat zijn om het groepje **Pestvogels** nog mee te kunnen pikken. Het is dan mooi als iemand ze al eerder in de maand heeft ingevoerd, met de juiste details erbij: aantal, wel of niet ter plaatse en de precieze plek aangegeven op de kaart. Zo is bijvoorbeeld ook een soort als **Smelleken** aan de lijst van overwinterende vogels toegevoegd: een mooie soort, maar je moet hem maar net treffen.

Een verrassing was het grote aantal **Boomklevers** dat de tellers tegen kwamen. Langs de binnenduinrand zaten ze op minimaal drie plekken en op Offem telde Hein Verkade er maar liefst zes. Ze verschenen ook in het dorp en op Willem v.d. Bergh. Het is daar een zeldzamer soort dan de Bladkoning! Waarschijnlijk zijn dit vogels die afgelopen herfst door voedselgebrek zijn gaan zwerven en zo bossen hebben bereikt waar ze normaal niet zitten. Overigens kan het ook goed zijn dat ze zich in de binnenduinrand al eerder hebben gevestigd. Jelle van Dijk kwam een nestholte tegen, die op de Boomklever's karakteristieke wijze was verkleind met modder. We zijn benieuwd hoe komend broedseizoen eruit gaat zien en of we dan een topjaar voor de Boomklever kunnen noteren.

Een zee vol vogels

Sinds 2003 verschijnen er 's winters af en toe massaal Futen, Roodkeelduikers en Zeekoeten voor de kust. Honderden vogels kunnen er dan 's ochtends langs de zeetrekpost vliegen. Deze zijn 's nachts door de stroming afgedreven en zoeken in de ochtend hun favoriete voedselgebieden weer op. De gedachte was dat de vogels hierheen kwamen uit armoe: voedselgebrek in hun normale overwinteringsgebied. Er waren inderdaad slechte jaren voor zandspiering voor de Schotse kust. Tegelijkertijd was het hier ook niet zo slecht dat er verhongerde vogels op het strand aanspoelden. De theorie bleef daarmee onbevestigd. Deze winter was ongekend wat betreft overwinterende zeevogels. Ook

werd er nieuw licht geworpen op de reden van hun aanwezigheid. Al vanaf september was te merken dat er meer **Zeekoeten** waren dan anders. In november en december liepen de aantallen regelmatig op tot meer dan 100, met als topdag 29 november, met meer dan 7800 alk/zeekoeten; het hoogste aantal ooit voor Noordwijk. Dit waren merendeels Zeekoeten, afgaande op de vogels die dichtbij en herkenbaar langs vlogen. De **Roodkeelduiker** kwam wat later, maar had een mooie topdag op 20 december met meer dan 3000 vogels. Hiermee werd het uurrecord van januari 2008 ruim gebroken. **Futen** waren er ook, maar niet met de uitschieters die we in eerdere jaren wel gezien hebben. IMARES, dat als instituut onderzoek doet aan het zee-ecosysteem, organiseerde eind december een vogeltelling met een onderzoeksschip. Een opvallende vondst die ze daarbij deden was, een aantal dode Roodkeelduikers, drijvend op zee. Het vermoeden bestond dat deze slachtoffer waren geworden van staand want visnetten. Onderzoek aan de vogels liet zien dat ze in bijzonder goede conditie waren, met de maag helemaal vol met vis: sprot. Dat was ook de vissoort die de onderzoekers in hun net in groot aantal waren tegengekomen. Latere vondsten van dode Roodkeelduikers bevestigden steeds hetzelfde beeld: sprot, sprot en nog eens sprot. Hiermee moeten we ons beeld bijstellen van de reden waarom de vogels hier komen. Ze komen niet uit armoe, maar vanwege een overvloedige voedselbron. Opvallend was, dat de scholen sprot blijkbaar alleen voor de Hollandse kust zaten. In Zeeland en bij de Waddeneilanden waren geen grote aantallen viseters te zien. Langs de kust zag je de groepen zeevogels heen en weer schuiven: het ene moment zat de grootste groep bij ons en een paar dagen later weer bij Egmond of Scheveningen. Naast de zeevogels waren ook **Bruinvissen** opvallend talrijk. Als je bij rustig weer de zee afscande naar groepen zeevogels zag je er al snel één of twee. Bij Egmond trok de overvloed aan vis zelfs twee Bultruggen aan. Helaas zijn ze niet even afgezakt naar Noordwijk. Geen viseter, maar wel zeer talrijk dit jaar, was de **Zwarte Zee-eend**. In 'Tussen Tulpen en de Zee' is te lezen hoe de soort hier als overwinteraar verdwenen is met het verdwijnen van de schelpdieren waar hij van leeft. Een aantal jaar geleden zagen we plotseling weer een opleving. Op het zand dat met de suppletie was aangebracht, hadden zich massaal jonge zwaardschedes gevestigd en dat bleek een geschikte voedselbron. Dit jaar herhaalde dit zich weer, maar met veel grotere aantallen eenden. Voor het strand van de Noordduinen waren groepen van honderden vogels te zien. Een spectaculair gezicht als zo'n groep in één keer in zijn geheel onderduikt. Dat 'synchroon zwemmen' doen ze waarschijnlijk om meeuwen minder kans te geven de buit af te pakken. In totaal ging het aantal midden december richting 5000 Zwarte Zee-eenden (1160 op 19 december, 2750 op 13 december, 1000 op 24 december JD, PS). Ook verbleven er enkele **Grote Zee-eenden** langere tijd voor de kust. Vergeleken met 2009 leken de eenden nu meer noordelijk te zitten, niet op de plek van de suppletie, maar vooral ten noorden daarvan tussen het dorp en de provinciegrens. Wellicht is dit een teken dat er zand verplaatst is, met opnieuw een massale broedval van zwaardschedes.

Maandoverzicht

oktober

Na een normale start volgde in de tweede week van oktober een koude periode. Rond het midden van de maand werd het door een zuidelijke stroming juist weer zacht, met bijna zomerse temperaturen op 22 oktober. Daarna zette weer een koudeperiode, met de eerste nachtvorst. Herfststormen bleven vrijwel uit, met alleen op 5 oktober een middag met west 5.

De enige goede dag voor stormgasten van dit kwartaal was 5 oktober. In de middag vlogen er 5 **Grauwe Pijlstormvogels** en een **Noordse Pijlstormvogel** langs de zee-rekhuut (AS ea). Daarna verschenen er nog maar sporadisch pijlstormvogels: een **Noordse Pijlstormvogel** op 6 oktober (JD) en twee **Grauwe Pijlstormvogels** op 29 oktober (JD) en 6 november nog één (HV). De noordenwind van 8 oktober bracht een recordaantal van 1290 **Rotganzen** (JD). Dit was bijna een verdubbeling van het eerdere uurmaximum voor de najaarsmaanden. Die dag was

Siberische Boompieper 17 okt. 2012 St. Bavo foto: René van Rossum

zeldzaamheden. Casper Zuyderduyn ontdekte op de begraafplaats aan de Oude Zeeweg op 6 oktober een **Kleine Vliegenvanger**. Geduldige waarnemers kregen de vogel in de middag mooi te zien. Ook de **Siberische Boompieper** die Maarten Wielstra op 17 oktober ontdekte bij de St Bavo, was alleen weggelegd voor de vogelaars die dezelfde middag waren toegesnel. In oktober vonden oplettende vogelaars op maar liefst 8 verschillende plekken **Bladkoningen** (AS, CZ ea). Op 7 oktober hing een **Roodkeelpieper** rond in de omgeving van de Driehoek (CZ). De maand bracht ook de laatste waarnemingen van zomergasten van het seizoen, o.a. **Grauwe en Bonte Vliegenvanger** op 6 oktober (RR, CZ), een **Sprinkhaanzanger** op 20 oktober

Waterral 27 okt. 2012 Zwarte Pad Katwijk foto: Richard Notenboom

(na de **Zwartkeelijster** van 7 oktober) ook een goede trekdag op de Puinhoop met 550 **Sijzen**, 7 **Grote Bonte Spechten** en specialistische soorten voor de landtrek zoals **Grote Pieper**, **IJsgors** en **Europese Kanarie** (RR, WL ea). De invasie van deze herfst leverde op 19 oktober maar liefst 1032 overvliegende **Koolmezen** over de Puinhoop op. Ook in onze regio waren vogels met een typische afwijkende roep te horen, wijzend op een Russische oorsprong van de invasievogels. Op 20 oktober vlogen grote wolken **Spreeuwen** over de Puinhoop, in totaal bijna 54.000 (PS NA ea). Op 26 oktober waren het de **Koperwieken** die massaal overtrokken, 40.000 vogels sterk (FK). Van 20 tot 28 oktober liet een **Waterral** zich prachtig bekijken langs het Zwarte Pad Katwijk (FK ea).

De maand was goed voor

Rosse Vleermuis 17 okt. 2012 Noordwijkerhout foto: René van Rossum

(MD) en een **Kleine Karekiet** op 22 oktober (AS), beide in de Coepelduynen.

Op 10 oktober waren er 20 **Rosse Vleermuizen** aan het jagen boven Sollasi (RJ). Tussen 17 en 22 oktober was er een doortrekgolfje en zagen waarnemers deze vleermuizen op diverse plaatsen overdag langsvliegen. Op de warme oktoberdagen van 22 en 23 oktober waren de laatste vlinders actief: **Kleine Vuurvliinder**, **Kleine Parelmoervliender** en **Atalanta** (WL ea). Het laatste **Klein Koolwitje** vloog op 26 oktober (CZ).

november

November bracht over het algemeen rustig weer en weinig regen. Ook in deze maand waren er geen herfststormen met wind uit gunstige richting. Alleen 25 november was een stormachtige dag met wind vanuit het zuidwesten.

Het groepje **Sneeuwgorzen** dat van 1 tot 18 november bij de Uitwatering verbleef, trok veel belangstelling (BB ea). Maximaal waren er 4 vogels aanwezig. Vanaf 2 november verbleef een **Kleine Zwaan** een aantal dagen in Polder Hoogeweg, in gezelschap van 3 **Wilde Zwanen** (JD, AS). Zowel in de binnenduinrand bij de Duindamse Slag (ID) als op het St Bavo terrein (MW) doken **Kleine Bonte Spechten** op. Ze werden op beide plekken ook in december weer gezien. Langs de zeetrekhut vlogen op 4 november een late **Boerenzwaluw** en 2 **Roeken** (JD). De storm van 25 november bracht geen stormgasten, maar wel 10 langsvliegende **Paarse Strandlopers** (PS, JD). De vogels van IJmuiden gaan vaak op de wieken als de golven over de pieren slaan. Op 16 november vloog een **Kleine Alk** langs de zeetrekhut (JD), de enige van dit seizoen. Hoogtepunt daar was een **IJsduiker** die zich op 27 november mooi liet bekijken in zee voor de hut (JD, HV). Eerder vloog er op 12 november al één over zee, gespot vanaf de Puinhoop (RR, FD). Daar passeerde op 11 november een **Buidelmees** (NA ea). De dag erna zat er 's ochtends vroeg een **Siberische Tjiftjaf** (RR). Het was ook een goede dag voor lijsters, met 3500 **Kramsvogels** en 87 **Merels** (RR). Deze laatsten waren de hele trekperiode opvallend talrijk. Op 21 november zat er nog een **Zwarte Roodstaart** bij de Uitwatering (MG). De meeste aandacht ging uit naar de overvliegende groepjes **Pestvogels**. Vanaf 7 november was er een doortrekgolfje, met eerst een groepje van 16, dat kort neerstreek in de AWD (PV), op 10 en 11 november gevolgd door waarnemingen vanaf De Puinhoop (PS, RR ea). Op 12 november kwam een groep van 22 schuin vanuit zee aanvliegen op de zeetrekhut (JD). Tot het eind van de maand doken er her en der vogels op, maar waren steeds maar kort aanwezig.

Sneeuwgors 8 nov. 2012 Uitwatering Katwijk

foto: Richard Notenboom

december

December was een zachte maand. Hij begon met een koude periode, met als koudste dag 8 december. Er lag toen sneeuw en de temperatuur bleef de hele dag rond het vriespunt. Daarna kwamen we in een zuidwestelijke stroming, met veel regen en dag in dag uit harde wind. De laatste week van december was uitzonderlijk zacht met temperaturen rond de 10°C.

In december bleven groepjes **Pestvogels** wel langere tijd aanwezig op plekken met gelderse roos- en ligusterstruiken met veel bessen. De eerste groep verscheen op Sollasi, waar 15 vogels aanwezig waren van 1 tot 4 december (RJ ea). Van 3 december tot 17 december verbleven er onregelmatig Pestvogels in Rijnsoever bij het Andreas College (PZ ea), met een maximum van 10.

Veel belangstelling trok de groep die van 4 t/m 13 december langs de Leeweg zat (AS ea). Het maximum hier liep op tot 27 vogels. In het dorp Noordwijkerhout zat van 9 tot 15 december een groep met 10 vogels (SW ea). Het laatste groepje van 13 vogels was op 19 december aanwezig in Noordwijk-Binnen.

De vorstnival van 8 december bracht wat trek op gang. Over de Driehoek vlogen 657 **Koperwieken** (CZ). Langs de zeetrekhut vlogen 4 **Witbuikrotganzen**, na een eerdere vogel op 5 december (JD).

Door alert te zijn op de roep, ontdekte Maarten Wielstra dat er bij vorstnival in de vroege avond **Roerdompen** over kunnen trekken over de St Bavo: 2 op 8 december en 1 op 10 december.

In de Elsgeestepolder verbleef van 8 tot 12 december een groepje **Kemphanen** (AS, JD ea), met een maximum van 21 vogels. Daar hadden zich op 9 december ook 70 **Watersnippen** verzameld (JW).

In de Bronsgeest en de Elsgeestepolder waren groepjes **Patrijzen** te zien, in beide gevallen 5 vogels (JF, MG). De Roodborsttapuit ontbrak als overwinteraar dit jaar.

Wel waren er decemberwaarnemingen van Zwarte Roodstaart, in Noordwijk aan Zee (CZ) en in De Klei (JD).

Tjiftjaffen waren tot 11 december op verschillende plekken in de bebouwde kom te zien, met 2 vogels op 11 december in Rijnsoever Katwijk (AM).

Pestvogel 15-12-2012 Noordwijkerhout

foto: Sjaak Weijers

De **Vuurgoudhaan** was vrijwel afwezig deze maand. Vaak overwintert deze in ons waarnemingsgebied, maar nu bleef het bij één waarneming, op 8 december in de AWD (AS). Daar vond Ab Steenvoorden op 9 december in het Achterhaasveld ook een zeldzame gast: een **Taigaboomkruiper**.

Tijdens de klapekstertelling van 23-25 december, georganiseerd door www.waarneming.nl en SOVON, vond Pel van Hattum 5 overwinterende **Klapeksters** in de AWD. Eén hiervan zat bij het Haasveld en een tweede in de omgeving van de Marelberg / De Wouwen. Het jaar in de zeetrekhut werd afgesloten met een **Papegaaiduiker** op 29 december (AS) en 3 **Grote** en en 2 **Kleine Jagers** op 31 december. Een ongebruikelijk beeld voor de laatste dag van het jaar!

Waarnemers

AM	Annelies Marijnīs	JD	Jelle van Dijk	PS	Peter Spierenburg
AS	Ab Steenvoorden	JF	Jaap Faber	PV	Paul Venderbosch
BB	Bas v.d. Burg	JW	Jan Wierda	PZ	Piet Zuyderduyn
CZ	Casper Zuyderduyn	MD	Menno van Duijn	RJ	Rob Jansson
FD	Frank van Duivenvoorde	MG	Mariska de Graaff	RR	René van Rossum
FK	Fred Klootwijk	MW	Maarten Wielstra	SW	Sjaak Weijers
HV	Hein Verkade	NA	Noël Aarts		
ID	Ineke van Dijk	PH	Pel van Hattum		

bron: www.waarneming.nl

*Blauwe Reiger 24-10-2012
Zwarte Pad Katwijk
foto: Fred Klootwijk*

TELEVISIE- EN RADIO SPECIAALZAAK KOELKASTEN EN WASAUTOMATEN

Joop Faase BV
Prins Bernhardstraat 90
2202 LR NOORDWIJK

T 071 - 361 35 58

F 071 / 362 03 92

E joopfaase@wanadoo.nl

Good morning beautiful

Word beschermer van het Zuid-Hollands Landschap

Tussen vele gebouwen en wegen laat onze provincie zich van haar beste kant zien. U ook? Sta stil bij uw natuur en help ons om de unieke natuur-

gebieden in Zuid-Holland te behouden en uit te breiden. Word nu beschermer van het Zuid-Hollands Landschap. Van ons krijgt u elk kwartaal een gratis tijdschrift.

☎ 010-2722222

Zuid-Hollands Landschap
www.zuidhollandslandschap.nl

VOOR
GOEDERE DOELEN

BESCHERM DE DUINEN

Stichting Duinbehoud geeft 4x per jaar het magazine DUIN uit, met foto's, artikelen en wetenswaardigheden over de duinen. Actuele duinberichten worden regelmatig op de website geplaatst. Hier kunt u zich ook aanmelden als donateur en onder andere gratis een digitaal nummer van DUIN downloaden.

WWW.DUINBEHOUD.NL

bedden
SPECIALIST.NL

beddenspecialist
VERKADE

V. Limburg-Stirumstraat 38 2201 JP Noordwijk 071 3612661
www.beddenspecialist.nl/verkade

LinLux

Uw grafisch dienstverlener

...zowel particulier als zakelijk

MultiCopy Katwijk/Noordwijk

De Scheysloot 3, 2201 GN Noordwijk

T 071 408 10 03

E katwijk@multicopy.nl

I www.multicopy.nl/katwijk

MultiCopy Teylingen

Wattstraat 64, 2171 TR Sassenheim

T 0252 21 50 99

E teylingen@multicopy.nl

I www.multicopy.nl/teylingen

MULTICOPY
THE
COMMUNICATION
COMPANY

KOM VOGELN IN DE KAVKASUS

Geheel verzorgde vogel-
en natuurreizen in een
ruige en vogelrijke regio
o.l.v. Nederlandse gids.

Vogelreis Georgië 30

april t/m 12 mei 2013 voor € 1.650,-
(all-in, incl. tickets) o.a. kans op 27 soorten roofvogels

Vogel- en Bloemenreis Armenië 20 t/m 31

mei 2013 voor € 1.850,- (all-in, incl. tickets)
o.a. kans op 210 soorten vogels

volledige aanbod en data:

www.kaukasusplus.nl

info@kaukasusplus.nl

t. 0031(6)234 60236

Kaukasus Plus Reizen

Reizen met een Plus in de Kaukasus!

PROFIL *Mooijekind*
DE FIETSSPECIALIST

Kom eens langs bij

Profile Mooijekind

Schoolstraat 45
2202 HD Noordwijk
+31 71 3612826

www.facebook.com/ProfileMooijekind

HET KLEINE REISCOLLECTIEF

kleinschalig verantwoord vertrouwd

Wij organiseren natuurbelevingstochten, kant en klaar of op maat, voor vogelaars en liefhebbers van fietsen, wandelen en kanovaren. Wij zijn er voor kleine groepjes, families en individuele reizigers. Ook organiseren we studiereizen/excursies en groepsreizen. Ter plekke maken we veelvuldig gebruik van kleinschalige accommodaties, vaak gewoon bij mensen thuis. We reizen zoveel mogelijk per trein of minibus naar onze bestemmingen.

Enkele Groepsreizen 2013

Polen , Vogelreis Karpaten; Uilen en Spechten	april
Polen , Vogelreis Oderdelta en Slonsk; Zeearenden	april
Roemenië , Vogelreis Donaudelta	april
Hongarije , Vogelreis Bükk-Tisza-Hortobágy	mei
Polen , Vogelreis Biebrza & Bialowieza	mei
Polen , Kanonatuurreis Czarna Hancza & Biebrza	mei

Wij organiseren reizen in

Albanië	Engeland	Noorwegen	Servië
Armenië	Hongarije	Polen	Slovenië
Belarus	Kroatië	Roemenië	Slowakije
Bulgarije	Montenegro	Schotland	Tsjechië

Het Kleine Reiscollectief is een initiatief van

Meander reizen

info@hkrc.nl www.hkrc.nl 085-7853820

ANTIQUARIAAT

Moby Dick

*gespecialiseerd
in natuurboeken*

Schoolstraat 31

2202 HD Noordwijk

Tel. (071) 361 94 98

www.mobydicknoordwijk.nl

DE BESTE Boekverkoper
van Nederland

**Online boeken
bestellen?**

**Sta achter je
Noordwijkse
boekhandel en ga
naar onze webshop**

www.boekhandelvandermeer.nl

Vandaag besteld en morgen
overal in Nederland
thuis bezorgd.

L **Boekhandel van der Meer**
Libris Noordwijk > www.boekhandelvandermeer.nl

Overtref jezelf

DOE HET ZELF MARKT

Voor service en maatwerk!

Keyserswey 46

(Industrieterrein s'Gravendijck)

2201 CX Noordwijk

Tel: (071) 3613728

Fax: (071) 3646232